

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

ENGELLİ BİREYLERİN TOPLUMSAL HAYATA KATILIMLARININ GÜÇLENDİRİLMESİ, KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN TESPİT EDİLMESİ VE BU SORUNLARA KALICI ÇÖZÜMLER ÜRETİLMESİ AMACIYLA KURULAN

MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU

(10/434, 2104, 2716, 2717, 2718, 2719)

TUTANAK DERGİSİ

-----0-----

13'üncü Toplantı

19 Kasım 2025 Çarşamba

-----0-----

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı Jülide Sarıeroğlu'nun, Komisyonun bugünkü gündemine ve Komisyonun çalışmalarına ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- ÖSYM Engelli Adaylar Daire Başkanı Belma Atak'ın, engelli adaylara ilişkin sayısal bilgiler ve ÖSYM Başkanlığının yapmış olduğu YKS, EKPSS ve kurum sınavlarında engelli adaylara yönelik uygulamalar hakkında sunumu

2.- TÜBİTAK Başkan Yardımcısı Profesör Doktor Mesut Güner'in, TÜBİTAK'ın engelli bireylere yönelik faaliyetleri, destek programları ve kapsayıcı bilim politikası anlayışı hakkında sunumu

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) Görüşmeler

1.- ÖSYM ve TÜBİTAK temsilcilerinin yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ENGELLİ BİREYLERİN TOPLUMSAL HAYATA KATILIMLARININ GÜÇLENDİRİLMESİ, KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN
TESPİT EDİLMESİ VE BU SORUNLARA KALICI ÇÖZÜMLER ÜRETİLMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/434, 2104, 2716, 2717, 2718, 2719)

-----0-----
13'üncü Toplantı
19 Kasım 2025 Çarşamba
-----0-----

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Engelli Bireylerin Toplumsal Hayata Katılımlarının Güçlendirilmesi, Karşılaştıkları Sorunların Tespit Edilmesi ve Bu Sorunlara Kalıcı Çözümler Üretilmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 14.32'de açıldı.

Oturum Başkanı Jülide Sarıeroğlu, Komisyonun bugünkü gündemine ve Komisyonun çalışmalarına ilişkin açıklama yaptı.

ÖSYM Engelli Adaylar Daire Başkanı Belma Atak tarafından, engelli adaylara ilişkin sayısal bilgiler ve ÖSYM Başkanlığının yapmış olduğu YKS, EKPSS ve kurum sınavlarında engelli adaylara yönelik uygulamalar,

TÜBİTAK Başkan Yardımcısı Profesör Doktor Mesut Güner tarafından, TÜBİTAK'ın engelli bireylere yönelik faaliyetleri, destek programları ve kapsayıcı bilim politikası anlayışı, Hakkında sunum yapıldı.

ÖSYM ve TÜBİTAK temsilcilerinin yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, 20 Kasım 2025 Perşembe günü saat 14.30'da toplanmak üzere saat 16.16'da toplantıya son verildi.

19 Kasım 2025 Çarşamba
BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.32
BAŞKAN: Mehmet Muharrem KASAPOĞLU (İzmir)
BAŞKAN VEKİLİ: Jülide SARİEROĞLU (Ankara)
SÖZCÜ: Fatma ÖNCÜ (Erzurum)
KÂTİP: Fevzi ZIRHLIOĞLU (Bursa)

----- 0 -----

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Toplantı yeter sayımız vardır.
Komisyonumuzun 13'üncü Toplantısını açıyoruz.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı Jülide Sarieroğlu'nun, Komisyonun bugünkü gündemine ve Komisyonun çalışmalarına ilişkin açıklaması

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Kıymetli Komisyon üyelerimiz, değerli kurum temsilcilerimiz, kıymetli katılımcılar; engelli vatandaşlarımızın kamusal hizmetlere, eğitime, teknolojiye ve çalışma hayatına erişimini güçlendirmeye yönelik çalışmalarımızı tüm paydaşların katkılarıyla çok yönlü bir çerçevede sürdürmeye devam ediyoruz. Son toplantımızda çalışma hayatının işçi, işveren ve kamu çalışanı boyutunu sendikalarımızın değerlendirmeleriyle ele aldık. Bugün ise ÖSYM ve TUBİTAK'tan alacağımız bilgilerle hem ölçme ve değerlendirme süreçlerini hem de bilimsel ve teknolojik imkânları kapsayan daha teknik ve bütüncül bir tabloyu değerlendirme fırsatı bulacağız. ÖSYM'nin yürüttüğü sınav hizmetlerinin özellikle EKPSS süreci bakımından engelli vatandaşlarımızın kamu istihdamına erişiminde belirleyici bir rolü var. EKPSS'nin kapsamı, uygulama süreçleri, erişilebilirliği ve sınav güvenliğine kadar uzanan tüm başlıkları engelli vatandaşlarımız açısından son derece önemsiyoruz. Bu konuda da engelli vatandaşlarımızın herhâlde bugünkü tutanakları takip edeceğini düşünüyoruz. Bu alanda yapılacak her iyileştirme sadece bir sınav düzenlemesi değil, aynı zamanda fırsat eşitliğinin güçlenmesine yönelik önemli bir adım olacak.

TUBİTAK'ın ise -yine bugün gördük- dağıttıkları çok kıymetli kitaplar var çocuklarımıza yönelik. Bilimsel araştırmalar, teknoloji geliştirme faaliyetleri ve yenilikçi çözümleriyle, erişilebilir teknolojilerden dijital uygulamalara, destek programlarından istihdam fırsatlarına kadar geniş bir alanda engellilik alanına değerli katkılar sunuyor. Bilim ve teknolojinin sunduğu imkânlar, engelli vatandaşlarımızın toplumsal hayata katılımını daha da güçlendirecek yeni kapılar açmaktadır.

Komisyonumuz bugüne kadar, merkezî idareyi, yerel yönetimleri, akademiye, sendikaları, sivil toplum kuruluşlarını aynı zeminde buluşturmasıyla güçlü bir ortak akıl platformu hâline gelmiş durumda. Bugün de bu ortak zemini daha erişilebilir kamu hizmetleri, daha kapsayıcı sınav süreçleri, daha yenilikçi teknolojik çözümler ve daha etkin politika önerileri doğrultusunda güçlendirmeyi hedefliyoruz.

Katılım sağlayan tüm kurum ve kuruluş temsilcilerimize teşekkür ediyor, toplantımızın verimli ve sonuç odaklı değerlendirmelere vesile olmasını temenni ediyoruz.

İlk sözü, az önce ifade ettiğimiz gibi ÖSYM'ye bırakacağız. EKPSS başta olmak üzere duymak istediğimiz, öğrenmek istediğimiz birçok husus var.

Uyarılarımızı yapalım, zaman konusunda da on dakikayla sınırlıyoruz, katkılarla sonrasında zaten süreç uzayacaktır. Sunumları on dakika olup soruyu genel değerlendirme yapıyoruz.

Başkan Yardımcısı Sayın Halil Şengün'e söz veriyorum.

Buyurun Halil Bey.

Katılımcıları da bize tanıtırsanız, yanınızda gelen arkadaşlarımızı da, tutanaklara geçmesi açısından.

Yine, görsel basın mensuplarını dışarıya alıyoruz. Toplantımızın bundan sonraki kısmını görsel basın mensuplarımıza kapalı olarak sürdüreceğiz.

ÖSYM BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. HALİL ŞENGÜN - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Kıymetli hazırın, Halil Şengün, ÖSYM Başkan Yardımcısıyım. Yanımdaki arkadaşlarım, Engelli Adaylar Daire Başkanımız Belma Atak Hanımefendi ve Bilgi İşlem Sorumlumuz Vural Bey. Biz burada bulunmaktan dolayı mutluyuz ve birazdan engellilerle ilgili yapmış olduğumuz çalışmaları kıymetli hazırına sunacağız.

Uzun yıllardır Engelli Adaylar Daire Başkanlığımızı yapan Belma Atak Hanımefendi sunumu yapacak. Kendisi bu işlerin duayeni sayılır zaten izninizle sözü ona bırakıyorum.

III.- SUNUMLAR

1.- ÖSYM Engelli Adaylar Daire Başkanı Belma Atak'ın, engelli adaylara ilişkin sayısal bilgiler ve ÖSYM Başkanlığının yapmış olduğu YKS, EKPSS ve kurum sınavlarında engelli adaylara yönelik uygulamalar hakkında sunumu

ÖSYM ENGELLİ ADAYLAR DAİRE BAŞKANI BELMA ATAK - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, bu fırsatı verdiğiniz için teşekkür ederim.

Engelli Adaylar Daire Başkanı olarak görev yapıyorum.

Gelen yazıda hem YKS'deki ek puan hem de EKPSS'yle ilgili bir sunu hazırladık, onu sizlere takdim etmek istiyorum.

İlk önce sayısal bilgilerden başlamak istiyorum; engelli adaylar için 2024 yılında yaptığımız EKPSS'de toplam 154 bin 512 aday sınava katılmıştır. Bu adaylardan 16.215'i okuyucu yardımı talep etmiştir, işaretleyici yardımı talep eden aday sayısı 24.671'dir. ÖSYM Başkanlığı olarak "büyük punto" dediğimiz soru kitapçıklarını adaylarımıza veriyoruz. EKPSS sınavında 3 tane soru kitapçığı veriyoruz; 9 punto, 16 punto, 18 punto, diğer sınavlarımızı da 14 punto olarak veriyoruz.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Biraz zamanı genişletelim isterseniz, çok hızlı; anlaşılır olarak anlatalım. On dakikayı on beş dakikaya çıkarabiliriz.

ÖSYM ENGELLİ ADAYLAR DAİRE BAŞKANI BELMA ATAK - Tamam.

Tekli salonda giren aday sayımız da 33.931. Sayısal bilgiler, YKS için 2025 yılına ait toplam engelli aday sayısı 12.833, okuyucu kullanan aday sayısı 1.253, işaretleyici isteyen aday sayısı 2.323, büyük punto yani 14 punto talebinde bulunan aday sayısı da 562.

Engelli adayların başvuru süreci, ÖSYM Başkanlığının yapmış olduğu bütün sınavlarda YKS, EKPSS, kurum sınavları dâhil olmak üzere artık sağlık raporlarıyla rapor içeriklerine uygun sınav uygulama taleplerini, okuyucu, işaretleyici, araç gereç, büyük punto ve de özel bir ihtiyacı var ise adaylar başvuru merkezlerine gitmeden, Başkanlığımıza rapor belge göndermeden 2025 yılı, bu yılın Şubat ayından itibaren ÖSYM'nin aday işlemleri sistemi üzerinden elektronik ortamda yapılabilir. Sağlık Bakanlığıyla entegre yaptı ÖSYM Başkanlığı, adayın raporu dijital ortamda ise evinden kendisi AIS ortamına girerek başvurusunu tamamlamakta. Engelli adayların başvuru sürecinde e-rapor sistemi aday kendisinin e-raporunu eğer sistemde var ise ÖSYM'nin sitesine yüklüyor. Rapor üzerindeki sağlık verileri ÖSYM tarafından yapılan bir yazılım programıyla analiz ediliyor ve ihtiyacı olabilecek bütün engelli uygulamaları ekrana yansıyor. Aday burada hangi uygulamadan faydalanmak istiyorsa kendisine bunlar sunuluyor, ona göre başvurusunu tamamlıyor.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Pardon, ben tekrar bölmek zorundayım.

İşaret diline ihtiyacımız var mı acaba Komisyonumuza katılan katılımcılar arasında? İhtiyaç yoksa arkadaşımıza müsaade edeceğim.

Buyurun, devam edebilirsiniz.

ÖSYM ENGELLİ ADAYLAR DAİRE BAŞKANI BELMA ATAĞ - Sağlık Bakanlığıyla yapılan entegre sayesinde ÖSYM Başkanlığı EKPSS sınavı hariç bütün adayların raporlarını, yapmış olduğu bütün sınavların raporlarını bu kanalla almakta, sadece EKPSS'nin raporları Aile Bakanlığı il müdürlükleri tarafından kabul edildiği için bu sistemden faydalanmamaktadır bu adaylarımız. Ekranda gördüğünüz, bir aday ÖSYM Başkanlığının (AIS) Aday İşlemleri Sistemi'ne raporunu yüklediği zaman bütün bilgilerini burada görebiliyor. Adayın engel grubu nedir, geçici midir, sürekli midir, sınavda hangi imkânlardan faydalanmak istiyor ve de gerçekten ihtiyacına göre raporu ÖSYM'ye göndermiş mi, ekranda kendisinin olan bütün veriler yansıyor, aday buna göre başvurusunu tamamlamış oluyor.

Okuyucu: Görme engelli adaylara ÖSYM Başkanlığının yapmış olduğu bütün sınavlarda bizim "Filigranlı Kitapçık" dediğimiz bir kitapçığımız var, görme engelli aday eğer bizden okuyucu talep ettiyse şekil, grafik, tablo, resim gibi görsel verilerin yer aldığı sorular ile karmaşık ifade içeren soruları sormuyoruz. Bu adaylarımızın soru kitapçığını da buna göre hazırlıyoruz. Bu kitapçığımızın adına da "Filigranlı Kitapçık" diyoruz. Kılavuzda aynen bu deyim, bu tanımlamalar yer almakta.

Bir de ÖSYM Başkanlığının tekrar okuyucu isteyip görme engelli dışında, aday, zihinsel engelli de olabilir, yaygın gelişimsel bozukluk, otistik olabilir, aday CP hastası olabilir. O yüzden de aday bizden görmesinin dışında bir problemi olduğu için okuyucu talep ettiğinde veriyoruz fakat bu adaylarımıza da biz 2 tane kitapçık veriyoruz, birisi adayın önünde, diğeri de görevlinin önünde. ÖSYM Başkanlığının yapmış olduğu sınavlarda yine, soruların yeri değişiktir, çeldiricilerin yeri de değişiktir fakat bu çift kitapçık dediğimizde bire bir, soruların ve çeldiricilerin yeri aynıdır.

İşaretleyici: Aday tarafından verilen cevapların cevap kâğıdına işaretlenmesinin yanı sıra, soru kitapçığı ve cevap kâğıdı üzerindeki, aday tarafından yazılması gereken bilgilerin yazılması ve adayın talep etmesi hâlinde adayın söylediği, yapmasını istediği işlemleri, yazdıklarını okuma görevini yerine getirir. Bu adayların tabii ki kendilerinin işlem yapmasına aynı zamanda izin veriyoruz.

Büyük puntolu soru kitapçığı: Dediğim gibi, Başkanlığımızın yapmış olduğu bütün sınavlarda soru kitapçıkları Arial 9 puntuyla hazırlanır. EKPSS'de 9'un yanı sıra; 16, 18 hem soru kitapçığı hem cevap kâğıdı vermekteyiz fakat diğer sınavlarımızda 14 olarak da veriyoruz.

Ek süre: Yine yaptığımız bütün sınavlarda sınav süresine ilave yirmi veya altmış dakika arasında sınavına göre ve soru sayısına göre değişen bir süre veriyoruz. Bunu da adaylarımız, kılavuz tebliğ hükmünde olduğu için kılavuzda bu bilgilerin hepsini, ne kadar bir sınav süresine sahip olduğunu kendisi hem sınava giriş belgesinde görüyor hem de kılavuzlarda da okuyabiliyor.

Tekli salon: İlla okuyucu, işaretleyici alan adayı ÖSYM Başkanlığı sınav almıyor. Adayın özel bir durumu varsa, aday diyelim ki ruhsal, duygusal, diğer adayların konsantrasyonunu bozabilir, onu da tek kişilik salonda alıyoruz veya çok özel bir durumu var, raporu uygunsa bu adayların da biz sadece okuyucu, işaretleyici değil, salon başkanı ve gözetmen eşliğinde tek başlarına sınav girmelerini sağlıyoruz.

Zemin kat veya asansörlü bina: Engelli adaylarımızın kullandığı aparatlar yüzünden ÖSYM Başkanlığı zaten bu binaları özel seçiyor. O yüzden de ya zemin katta alıyoruz ya da adaylarımızı asansörü bulunan binalarda sınava alıyoruz.

Sağlık durumuna ilişkin araç gereçler, sınav salonuna girişler: Engelli adaylarımızın, biliyorsunuz, ÖSYM Başkanlığı için güvenliği çok önemli bir çizgisi. O yüzden bu adaylarımızın neyle geleceği... Aday kalp pili mi kullanıyor? Diyor ki: "Güvenlik, polis beni aramasın çünkü kalp pilinin sinyalini bozuyor dedektör." Adayın kullandığı her aparat ÖSYM Başkanlığının adaylara tebliğ ettiği sınava giriş belgesinde yazılı. Polis dedektörle aramaz, elle arama yapar, adayın sinyali bozulmaz. Kullandığı bütün aparatlar adayın sınav giriş belgesine yansır. Eğer yansımadyısa aday bize raporunu göndermemiştir veya talepte bulunmamıştır. Sadece 2015 yılından itibaren "ÖSYM Başkanlığı bazı aparatlar bizim için güvenlik tehdidi oluşturuyor..." Bunlar elektronik büyüteç gibi çünkü içerisinde... Aday soru kitapçığının üzerinde elektronik büyütecini gezdiriyor, anında sorular dışarı çıkabilir: o yüzden başta elektronik büyüteç olmak üzere yaptığımız bütün sınavlarda bu adayların büyüteçlerini kullanmasına izin veriyoruz ama kablolu, kablosuz, her türlü iletişimi kesilmiş dediğimiz "jammer"lar gönderiyoruz. Aday zaten bu "jammer" isteğini kılavuzda görüyor, ona göre tercih ediyor. Bu da ÖSYM Başkanlığının 2015 yılından itibaren yaptığı bir uygulama.

Ekran büyütecisi: Yine, Başkanlığımız, biliyorsunuz, yazılı değil elektronik sınavlar yapmakta; elektronik sınavlarda, görme engelli adaylarımız bu sınava giriyor, bilgisayar başında, bir program var, istediği öğeyi ve yazıyı burada büyütebiliyor "ekran büyütecisi" dediğimiz bu, bunlar sadece elektronik sınavlarda. Elektronik olarak yaptığımız sınavlar, biliyorsunuz, e-YDS sınavını yapıyoruz, YÖKDİL sınavını yapıyoruz fakat ÖSYM Başkanlığının amacı daha çok elektronik sınav yapmak. Bu yıl EUS sınavını da yaptık, Gelir Uzmanlığı Sınavını da yaptık, Sayıştay Başkanlığının sınavlarını da yaptık. 4 tane elektronik binamız var; Ankara, İstanbul, İzmir ve Adana'da, burada adaylarımıza bu hizmeti veriyoruz.

Aynı zamanda "ekran okuyucu" dediğimiz... Biz patentini aldık, lisansını aldık ve de kendimiz bunu uyguladık; adaylarla, konfederasyonla, engelli adaylarla çalışarak. Görme engelli adaylar bilgisayar ekranında ekran okuyucu kullanarak sınavlarını gerçekleştiriyorlar. Dediğim gibi, bu uygulamalar sadece elektronik sınavlarda geçerli.

Sadece YKS'de...

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - İki soru... Geçti de o bölüm, bilgi olmadığı için, sonraki yerlere de baktım da bu sınav merkezlerinin seçimiyle alakalı bir kriter var mı? Yer mesela, ne bileyim, ilçeler, vesaire, az sayıda başvuru da olsa bu belirlenmesi konusunda bir şey yapıyor musunuz?

ÖSYM BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. HALİL ŞENGÜN - E-sınav merkezi olarak mı?

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Sınavların yapıldığı yerlerle alakalı olarak bir kriteriniz var mı belirlerken? Yine, bazı ilçelerde az sayıda erişim konusunda sıkıntı yaşayanlar olabiliyor. Benim Bakanlık dönemimde böyle sıkıntılar gelmişti ve çözümü konusunda bir çalışma başlatılacaktı o zaman. Ne bileyim, Şırnak'ın mesela İdil ilçesinde az sayıda kişi var, onu Şırnak merkeze mi getiriyorsunuz yoksa o İdil'de, ilçenin merkezinde sınav yeri açıyor musunuz? Aslında örnek vermek gerekirse böyle basitleştireyim.

ÖSYM BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. HALİL ŞENGÜN - Biz mümkün olduğu kadar sınav merkezlerimizin sayısını artırıyoruz bu ihtiyaçlara binaen ama sayı çok az olduğu zaman bazen bizi şartlar da zorluyor. Son e-sınav merkezlerimiz 4 tane; İstanbul, Ankara, Adana ve İzmir'de var. En yoğun yaptığımız yer Ankara, yaklaşık 5 bin kişiye hizmet verebiliyoruz e-Sınav Merkezi olarak ama diğerleri çok sınırlı. Türkiye çapında üniversitelerde e-sınav merkezleri kurma projemizi başlattık. Üniversitelerden de olumlu dönüşler alıyoruz. Üniversiteleri de işin içine kattığımızda sanırım bu dediğiniz daha da kolay hâle gelecek yakın zamanda diye düşünüyoruz.

Biz, tabii, çok engel durumları olduğu zaman yerel yönetimlerle de irtibat hâlindeyiz. Onları da sınav merkezine en sağlıklı bir şekilde getirmeleri konusunda sürekli irtibat kuruyoruz onlarla da, valiliklerimizle de. Bu manada bazı zorluklar yaşanmasına rağmen ÖSYM'nin bu çabasını genelde STK'lerimiz de takdir ediyor diye biliyorum.

ÖSYM ENGELLİ ADAYLAR DAİRE BAŞKANI BELMA ATAĞ - Sayın Bakanım, ilaveten diğer sınavlardan YKS sınavını biz il ve ilçelerde 255 merkezde yaptık. İlçe sayısı her geçen yıl artmakta. EKPSS sınavı illerde yapılıyor, 81 ilde yapıyoruz. Hakkâri Yüksekova'da yaptık 2024 yılında; onların ulaşımı Hakkâri merkeze daha zor şartlarda olduğu için ve de nisan ayında yaptığınız için. Onun dışında ALES sınavı gibi bizim "büyük tirajlı" dediğimiz sınavlar da yine, il merkezlerinde, 81 il merkezinde yapılıyor. Geçen hafta yaptığımız YDS sınavı 81 il merkezinde ve de büyük ilçelerde yapıldı, İstanbul gibi.

Ek puan: Sadece Yükseköğretim Kurumları Sınavında bedensel özelliklerinde ağır derecede ve sürekli olarak işlev kaybı ve bozukluğu olan yani bütün düzeltmelere rağmen bedensel, görme veya işitme gücünden tam ya da önemli ölçüde eksiklik olan ve eğitim öğretim hizmetlerinden yeterince yararlanamayan, bilgiye erişimde engeli nedeniyle sorun yaşayan adaylara yerleştirme puanına ilaveten verdiğimiz puan. Biliyorsunuz YKS'yi yaptıran kurum ÖSYM Başkanlığını, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı. O yüzden de ek puanı uygulaması sadece YÖK'ün kararıyla, YÖK Başkanlığının kararıyla sadece YKS sınavına giren engelli adaylarımıza, bu 3 gruba verilmekte. Ek puan uygulaması, dediğim gibi, görme, işitme, bedensel engelli adaylara verilmekte; engel derecelendirme yönergesi var ÖSYM Başkanlığının hazırladığı, o kriterler göz önünde tutularak bir derecelendirme yapılıyor, bir algoritması var, o algoritmayla adaylara ek puan veriliyor, bu da sınav sonuç belgelerine yansıtılıyor.

Engelli Kamu Personeli Seçme Sınavı: 2012 yılından itibaren ÖSYM Başkanlığı tarafından yapılmakta, iki yılda bir yapılmakta, Engellilerin Devlet Memurluğuna Alınmalarıyla İlgili Yönetmelik ve de Aile Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve ÖSYM Başkanlığı arasında imzalanan protokol hükümlerine göre yapılmakta. Bu sınavın nasıl yapılacağına dair 2012 yılında bir bilim kurulu oluşturuldu. Bu bilim kurulunda alınan kararlar doğrultusunda -yedi yıl oldu- 2012 ve en son 2024 yılında yaptık, 2026 yılında da yapılması planlanıyor.

EKPSS'ye kimler başvurabilir? Yönetmelikte yazdığı gibi EKPSS'ye engelli sağlık kurulu raporlarında en az engel oranı yüzde 40 ve üzeri olanlar, aynı zamanda (ÇÖZGER) Çocuklar İçin Özel Gereksinim Raporu, bunun da biliyorsunuz kodlaması var, buna göre, özel gereksinimi 2 ve üzeri olan adaylar da Engelli Kamu Personeli Seçme Sınavına girmek için aday olabiliyorlar. Yönetmelikte ortaöğretim, ön lisans ve lisans sınav yapılarak, onun dışındaki ilköğretim, ilkökul ortaokul ve özel eğitim, iş uygulama merkezi veya okulu mezunlarına da kura yöntemiyle devlet memurluğuna ataması yapılıyor. Ekranda da zaten Sayın Cumhurbaşkanımızın katıldığı -genelde teşrif ediyorlar bu sayede- noter huzurunda bu adaylarımızın çekilişi ve yerleştirmeleri yapılıyor.

Özürlü Memur Seçme Sınavı: Dediğim gibi, 2012 yılında adı "Özürlü Memur Seçme Sınavı"ydı, 2014'ten itibaren "Engelli Kamu Personeli Seçme Sınavı" oldu, 7 kez uyguladık.

Yönetmelikte adayların engel gruplarına ve öğrenim düzeylerine göre sınav yapılması isteniyor. Öğrenim grupları; ortaöğretim, ön lisans, lisans. Engel grupları da "genel engelliler testi" dediğimiz bir test veriyoruz, 3 bölümde, bu testte "genel görme ve işitme-2" dediğimiz alan başvurabiliyor. İşitme engelliler testini 2'ye ayırdık. Bilim kurulu diyor ki "Bir kişinin işitme engeli ilköğretime başlama yaşı 6 yaşından önce olduyorsa bunun algısı düşüktür." ona ayrı bir test hazırlanmasına karar verdi. İlköğretime başlama yaşı öncesi olanlara ayrı bir test veriyoruz ama 6 yaşından sonra işitme engeli olduyorsa "genel görme ve işitme" dediğimiz o testi alıyor. Bir de zihinsel engelli adaylara ayrı bir test uyguluyoruz. Bu test 3 grupta; 3 tane eğitim grubu var; ortaöğretim, ön lisans, lisans; 3 kere 3=9. 3 tane de ayrı bir kitapçık puntosuyla basıyoruz soru kitapçığı ve cevap kâğıdı; 9 punto, 16 punto, 18 punto; 9 kere 3=27; ÖSYM Başkanlığı 27 tane ayrı kitapçık hazırlıyor bu sınavda. 2024 en son yaptığımız EKPSS'de sınava başvuru yapan toplam 115.146 adaydan 19.306 adayı tek bir salonda aldık durumları nedeniyle; 11.127 adaya okuyucu yardımı verdik; 3.650 aday 16 punto; 2.104 aday ise 18 puntoyla basılmış soru kitapçığı ve cevap kâğıdı kullanılarak bu sınavda hizmet aldılar.

Ekranda gösterdiğimiz verilerde EKPSS'nin yine, 2024'te öğrenim düzeyi ve engel gruplarına göre, toplam şöyle dersek, ortaöğretim düzeyinde 72.068 aday bu sınava girdi; ön lisans düzeyinde 20.984 aday, lisans düzeyinde de 22.094 aday bu sınava katıldı. Yine, 2024 verilerinde EKPSS'de ortaöğretimde 41.939 aday, ön lisansta 11.713 aday, lisansta 10.230 aday, toplam 63.882 aday, 115 binden, bu kadar aday tercih yaptı. Tercih yapan adayların da dağılımlarını aşağıya verdim. Kadro sayıları şöyle: Ortaöğretimde toplam yerleştirme yaptığımız aday sayısı 419; ön lisansta 261; lisansta 1.090; sınava giren toplam 63.882 adaydan 1.770 adaya kadro verilerek bu kadrolara ÖSYM tarafından yerleştirmeleri yapıldı, atamalar kurumlar tarafından. Kuraya toplam 16.717 aday girdi, ilkökul, ortaokul ve de ilköğretim; burada da toplam tercih yapan aday sayısı 11.701, kadro sayısı 60.

Biraz önce de söylediğim gibi, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, adaylardan ve de engelli sivil toplum kuruluşlarından ve ÖSYM personelinden sınavın içeriği, kapsamı, uygulaması ve engelli düzenlemelerine yönelik görüş ve önerileri her zaman açık bir şekilde toplamakta; ÖSYM, EKPSS ve diğer yaptığımız sınavlarda engelli adayların sınav uygulamalarında masanın bir tarafına tıpcıları, bir tarafına özel eğitimcileri, diğer tarafına da sivil toplum kuruluşlarını oturtarak kararlarını almakta. 2025 EKPSS için tekrar bir bilim kurulu oluşturuldu, Millî Eğitim Bakanlığının da tabii bu arada görüşleri alınarak, bu bilim kurulunun çalışmaları devam etmekte.

Mevzuat şöyle: Mevzuatlarımızda engelli sınav uygulamalarında Yükseköğretim Kurumları Sınavının bir mevzuatı var, 2022 yılında çıktı; biliyorsunuz, 2547 sayılı Kanun'un 45'inci maddesine göre üniversitelere hangi koşullarda öğrencilerin, adayların alınacağına Yükseköğretim Kurulu başvuruyor. 8 Mart 2022 tarihinde çıkarttığı Engelli Bireylere Yönelik Sınav Uygulamaları ve Engelli Kontenjanında Aranacak Sağlık Şartlarına Dair Yönetmelik hükümleri uyarınca YÖK'ün, ÖSYM tarafından yapılan sınavlarında "Yükseköğretim Kurumları Sınavı" dediğimiz YKS sınavı, spor bilimleri için (ÖZYER) Özel Yetenek Sınavı ve Dikey Geçiş Sınavı; 3 sınavda bu yönetmelik çerçevesinde, bu mevzuatlara uygun sınav yapıyoruz. EKPSS'yi Engelli Kamu Personeli Seçme Sınavını ve Engellilerin Devlet Memurluğuna Alınmaları Hakkında Yönetmelik ve dediğim gibi, ilgili bakanlıklarla yapılan protokol çerçevesinde yapıyoruz.

ÖSYM Başkanlığının yapmış olduğu diğer -ALES'i de yapıyoruz, KPSS sınavını da yapıyoruz, kurum sınavlarını da yapıyoruz- sınavlarda 6114 sayılı Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi Hizmetleri Hakkında Kanun ve 4 sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi uyarınca, aynı zamanda Adayların ve Sınav Görevlilerinin Sınav Binalarına Giriş Koşullarına İlişkin Yönetmelik ile ÖSYM Yönetim Kurulu kararları doğrultusunda engelli adaylara sınav uygulamaları yapıyoruz. "Engelli adaylar" dediğimiz an kılavuzda sadece "Engelli Adaylar" başlığı yer almamakta; "Engelli ve sağlık sorunu olan adaylar" diyoruz çünkü bir adayımız eğer şeker hastasıysa "Ben engelli değilim..." O adaylarımız yanlış anlamasın, bu kılavuzda sadece "engelli" deyince farklı gördükleri için, artı, biz bunlara "sağlık sorunu olanlar" diyoruz; o yüzden başlığımız da bu şekilde kılavuzlarımızda yer almakta.

Arz ederim ve de teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Teşekkür ediyoruz.

Çok seri bir sunum oldu, sağ olun.

Soruları dün yaptığımız gibi, tüm sunumları aldıktan sonra isterseniz yapalım. Var mı katkı sağlamak isteyen? Belki ayrılacak olan varsa şimdi de söz verebiliriz ama yok galiba.

Teşekkür ediyoruz.

İkinci sözü, TÜBİTAK Başkan Yardımcısı Sayın Profesör Doktor Mesut Güner, size veriyoruz.

Buyurun.

Sizden de süre konusunda aynı performansı bekliyoruz.

TÜBİTAK BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. MESUT GÜNER - İnşallah.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Bu arada yayınlar konusunda da tebrik ediyoruz TÜBİTAK'ı; gerçekten etkileyici.

TÜBİTAK BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. MESUT GÜNER - Teşekkür ederiz.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Helikopter olan herkese verildi mi bilmiyorum, Braille alfabesi, sınırlı sayıdaymış; böyle verelim, belki incelemek isterseniz; sakız, uçak, helikopter...

Buyurun Başkan.

2.- TÜBİTAK Başkan Yardımcısı Profesör Doktor Mesut Güner'in, TÜBİTAK'ın engelli bireylere yönelik faaliyetleri, destek programları ve kapsayıcı bilim politikası anlayışı hakkında sunumu

TÜBİTAK BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. MESUT GÜNER - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, Değerli Komisyon üyeleri, değerli misafirler; TÜBİTAK adına hepinizi saygı, sevgi ve hürmetle selamlarım.

Bugün TÜBİTAK'ın engelli bireylere yönelik faaliyetlerini, destek programlarını ve kapsayıcı bilim politikası anlayışımızı sizlerle paylaşmak isterim. Öncesinde bizimle gelen TÜBİTAK çalışanlarımızı tanıtmak, istiyorum: Doktor Metin Demirsoy, BİDEB Başkan Yardımcısı; Sinem Emiroğlu Karahan, BİTO Destek Programları Müdürümüz ve Doktor Sümeyra Kara; Bilim, Teknoloji ve Yenilik Politikaları Başkanlığı.

TÜBİTAK, ülkemizin bilim, teknoloji ve yenilik politikalarının yürütülmesinde önemli bir rol oynamakta ve görevimizi 3 ana başlıkta topluyoruz. Bunların bir tanesi fon sağlama, bir tanesi toplumsal katkı, diğeri ise kendi enstitüleri merkezlerinde AR-GE çalışmaları yapmak.

TÜBİTAK'ın engelli bireylere yönelik yaklaşımı bu yansıda gösterilmektedir. Burada 4 ana başlık yalnızca engelli bireylere yönelik destek faaliyetlerimizi değil, aynı zamanda bilim ve teknoloji politikalarında benimsediğimiz kapsayıcı bilim ve teknoloji yaklaşımını da temsil etmektedir. İlk olarak, engelli bireylerin ihtiyaçlarına yönelik yenilikçi teknolojilerin geliştirilmesine -demin bahsettiğim gibi- fon vererek destekliyoruz. İkincisi, destek programlarında uygulanan pozitif ayrımcılık ve eğitim atölyelerinde oluşturulan kapsayıcı etkinlik ve bilim olimpiyatları sınavlarında sağlanan özel düzenlemelerimiz mevcuttur. Üçüncüsü, TÜBİTAK'ın bilimsel etkinlik ve eğitim destek mekanizmaları aracılığıyla engelli bireylerin sorunlarına yönelik öğretmenlerden sosyal hizmet uzmanlarına, sağlık profesyonellerinden tasarımcılara kadar geniş bir kesime ulaşan eğitim faaliyetlerine katkı sunmaktayız. Bu etkinlikler engelli bireylerle çalışan uzmanların hem bilimsel hem de pratik becerilerini geliştirmekte, sahadaki hizmet kalitesini artırmaktadır. Dördüncüsü, bilginin herkes için ulaşılabilir olmasını sağlamak.

Demin bahsetmiş olduğum, bizim araştırma fonlarından son üç yılda özel gereksinimli bireylere yönelik toplam 115 projeye yaklaşık 104 milyon destek sağladık. Yine AB Çerçeve Programları kapsamında da engelli bireylere yönelik 6 projeye 756 bin euroluk bir fon alınmıştır.

Yine, bizim Ankara'da ve Gebze'de değişik enstitülerimiz ve merkezlerimiz bulunmakta. Burada da yine, değişik çalışmalarımız var. Örnek verecek olursak, kemik kayıplarının önlenmesine yönelik yeni nesil biyomalzeme geliştirilmesi, engelli

vatandaşlar için akıllı bileklik tabanlı sağlık takip ve erken uyarı sistemi gibi; diğerlerini de saymıyorum vakti efektif kullanmak adına. Bizim MAM'da, BİLGEM'de ve TUSSIDE'de çalışmalarımız mevcut.

Yine, TÜBİTAK'ta genelde programlar kodla veriliyor. 4008 kodlu Programla -bu bizim Bilim Toplum Başkanlığı Destek Programı tarafından yürütülüyor- özel gereksinimli bireylerin merak duyularını, araştırma, sorgulama ve öğrenme isteklerini teşvik etmek, bilişsel, sosyal, görsel motor becerilerini geliştirmek amacıyla ilk defa 2022 yılında çağrıya çıkıldı ve o günden bugüne de her aralık ayında çağrıya çıkılmakta, bu aralık ayında da yine çağrıya çıkacağız. Bugüne kadar 190 projeye destek verdik, yaklaşık 50 milyon civarında bir destek miktarını sağladık. Bu projedeki hedef kitlemiz özel gereksinimli bireyler, ebeveynler, öğretim elemanları, öğrenciler, öğretmenler, bilim merkezi çalışanları ve özel gereksinimli bireylerin günlük yaşamını kolaylaştıracak biçimde profesyonel hizmet sunan tüm kişilerdir.

Tabii, bu 4008 Programı'nın işlemesine yönelik ufak tefek sorunlar bize aktarılıyor. Bunlardan bir tanesi, proje süresince il ve ilçe millî eğitim müdürlükleri veya kaymakamlıklarınca bazı destekler konusunda ufak tefek sorunlar olduğu bize yansdı. Bunun ötesinde 4000'li projeler, AR-GE projesi değil, araştırma geliştirme projesi değil; üniversitelerde bu işi yapan akademisyenlere ekstra puan verilmiyor; belki üniversiteler arası kurul, doçentlikte de dâhil olabilir, buna yönelik bir performans puanı verilmesi önemli. Böylece akademisyenlerin bu projeyi yapma isteği teşvik edilebilir. Yine, eğitimciler, psikologlar, özel eğitim merkezi ve uzmanları ve diğer sağlık profesyonelleri ve yerel yönetimler arasında bir koordinasyon olması bu projenin daha işler hâle gelmesini sağlayacaktır. Yine, yürütücü kurumun da bu projeye ilgi göstermesi önemli.

Bu projeye ilgili birçok örnek var elimizde, bunların birkaçını ekranda, yansıda görebilirsiniz; Sessiz Mucitler Yapay Zekâ Projesi, Engelsiz Bilim Kampı Projesi gibi. Bir de bizim dergilerimiz ve kitaplarımız var. Tabii, bunları da dergileri de mümkün olduğu kadar dijitalleştirmeye çalıştık. Bilim ve Teknik dergisi podcast içerikleri 1 Ocak 2025'ten itibaren yayınlanmaya başlanmıştır, bu önemli. Bilim Çocuk dergisi ise 2022 yılından itibaren podcast yayıncılığına devam etmektedir. Bugün itibarıyla Bilim ve Teknik, Bilim Çocuk ve Bilim Genç podcast içerikleri Apple Podcast, SoundCloud, Spotify ve YouTube platformlarında paylaşıyor.

Yine, bizim popüler kitaplarımız var; bunlar yetişkin için, çocuk ve gençlik ile okul öncesi kitaplığı olmak üzere 3 ana kategoride yayınlanmakta. Görme engelliler için Braille alfabesiyle hazırlanmış kitaplar ve sesli kitaplar üretilmekte. Ayrıca engellilik konusunda farkındalık oluşturarak çeşitli içerikler okuyucuyla buluşturulmakta. Bu doğrultuda TÜBİTAK Yayınlarından "Gökyüzünü Tanıyalım" kitabının seslendirilmesi tamamlanarak Bilim Genç "web" sitesi üzerinden ücretsiz olarak yayınlanıyor. Bunun dışında, popüler bilim kitaplığına ait 4 yetişkin telif kitabı ile Braille alfabesiyle yazılmış "Kim Ne Zaman İcat Etti?" serisinden 22 kitabın da seslendirilmesi tamamlanmıştır. Böylece son dönemde toplam 27 eser sesli kitap formatına dönüştürülmüş ve bu sesli kitaplar da yakın zamanda değişik platformlarda yer alacaktır.

Tabii, bu kitapların geri dönüşleri bizim için önemli, sizlerle şöyle kısa bir video paylaşacağım.

(Video gösterimi yapıldı)

TÜBİTAK BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. MESUT GÜNER - Bir diğeri bizim 4003 kodlu Bilim Merkezleri ve Atölye Destek Programları. Yine, ülkemizde 20 ilde TÜBİTAK destekli olarak hizmete açılan 40 tane bilim merkezimiz bulunmakta. Bu merkezleri yaklaşık olarak bugüne kadar 18 milyon kişi ziyaret etti. TÜBİTAK destekli bilim merkezlerinde etkileşimli sergi alanları, atölye etkinlikleriyle özel gereksinimli bireylere erişilebilmektedir. Bunun yanı sıra, bilim merkezleri, toplumumuzun tüm kesimlerine olduğu gibi, özel gereksinimli bireylere yönelik gerçekleştirilecek bilim söyleşileri, bilim şovları gibi bilim ve toplum etkinliklerine de ev sahipliği yaparak ülke genelinde yaygın etkiye erişilmesi için önemli bir araçtır.

Bir diğer çağrımız yani programımız 2237; bu da Bilimsel Eğitim Etkinliklerini Destekleme Programı, buna herkes başvurabiliyor. Son üç yılda -kontrol ettiğimizde- özel gereksinimli bireylere yönelik farkındalığı artırmak ve sorunlarına yönelik toplam 296 eğitici ile 884 katılımcının yer aldığı 29 tane etkinliğe destek vermişiz. Bu etkinliklerin başlıklarına bakacak olursak, birkaçını okuyayım isterseniz: Engelli Bireylere Duyarlı Afet Yönetimi Eğitimi, Otizmin Farkındayız Eğitimlerinde Biz De Varız ve diğer isimler de mevcut.

Diğer bir konu ise biz üniversite öğrencilerimizin proje yapmasına çabalyoruz; proje kültürünü öğretilsin, fikirlerini ürüne dönüştürecek şekilde önce proje, daha sonra ürün. Bu noktada da 2 tane çağrımız var: Bir tanesi direkt araştırma projesi, diğeri de sanayiye yönelik araştırma projeleri. Burada ise özel gereksinimli bireylere, özel, pozitif bir ayrımcılık yapıyoruz. Onlara ekstra artı 1 puan veriyoruz. Bu, onları şöyle bir adım öne geçiriyor: Sayılara baktığımız zaman, 2023'te -bu şekilde ekibin içinde özel gereksinimli bir birey varsa- 47 başvuru varmış; 54, giderek sayı artmış; 149; toplam 250 başvuru olmuş son üç yılda. Desteklenme oranları da gerçekten güzel, yüzde 80, bu iyi bir başarı; normalde bu programlarda destek oranı yüzde 40, 50 arası. O artı 1 puan bu projeleri bir adım daha öne çıkarmış, bu da bizim pozitif ayrımcılığımızı gösteriyor.

Ve son olarak da şunu söylemek istiyorum: Biz aynı zamanda TÜBİTAK'ta bu arkadaşlara da yer veriyoruz. Özellikle "Turgay" diye bir arkadaşımız var SAGE'de çalışıyor, onun hayallerinin gerçeğe dönüştüğü yer de TÜBİTAK.

Burada bir dakikalık video, ondan sonra ben bitirmiş olacağım.

(Video gösterimi yapıldı)

TÜBİTAK BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. MESUT GÜNER - Evet, Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri, Değerli Komisyon üyeleri; hepinize teşekkür ederim bize bu fırsatı verdiğiniz için.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Teşekkür ediyoruz hem ÖSYM'ye hem TÜBİTAK'a.

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) Görüşmeler

1.- ÖSYM ve TÜBİTAK temsilcilerinin yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Ben Komisyon üyelerimizin değerlendirmelerini ve sorularını almadan önce bizim uzmanlarımız tarafından hazırlanan bazı sorular var, onları iletmek istiyorum.

ÖSYM sınavla alakalı, yapılış aşamasına kadar olan boyutları çok kapsamlı açıkladı ama yerleştirme boyutuyla alakalı pek bir şeye değinmediniz. Biraz o konularla alakalı da sizlerden bilgi rica edeceğiz.

Sunumunuzda 2026 yılından itibaren 2025'te bir bilim kurulu oluşturulduğundan bahsettiniz. Bu kapsamda sınav yapısının yeniden değerlendirilmesine ilişkin bilim kurulunun bugüne kadar bir öngörüsü, değerlendirmesi oldu mu? 2026'dan itibaren sınav süreçlerine ilişkin bir değişiklik söz konusu olacak mı ya da böyle bir çalışma var mı?

Yine, engelli öğretmenlerimizle alakalı konular çok hassas biliyorsunuz, Millî Eğitim Akademisine alımlarıyla alakalı olarak Millî Eğitim Bakanlığıyla ilgili yürüttüğünüz çalışma var mı, akademi sürecine alınması konusunda ÖSYM olarak?

Yine, bu altyapı sorunlarıyla alakalı güncellemeyi planladığınız geri bildirimler ya da bir etki analizi yani sınav yapımıyla alakalı olarak bir etki analizi sonrasında tekrar bir güncelleme çalışması yapıyor musunuz?

Ne bileyim, "Şu ana kadar 27 tane başlıktan bahsettik, bu farklılaştırılmış ölçme değerlendirme modelinde bu sayıyı arttırmayı planlıyor musunuz?" diye sorularımızı ifade etmek istiyorum.

Bir de geçmiş dönemde bu sınav sonuçlarıyla alakalı iki yılda bir yapıp dört sene içerisinde en yüksek aldığı puanla yerleştirme yapıyordu, bu hâlâ devam ediyor mu; bunu sormak istiyorum.

Yine, TÜBİTAK'a teşekkür ediyoruz yapmış oldukları çalışmalarla alakalı olarak.

Yine, uzmanlarımızın da soruları var, Esra kardeşimizin herhâlde sorusu olacak ÖSYM'ye.

TÜBİTAK, evet, Bilim Çocuk var, herhâlde orayla yapılıyor bu yayınlar ama bu yayınlarla birlikte başka mesela üniversite, sanayi iş birliğiyle engelli bireylere yönelik, ne bileyim, bilgisayar kullanımı, medikal cihazlar, göz kontrolü, akıllı diş iskeletleri gibi başlıklarda yapılan projeler olduğunu düşünüyoruz; bunları geliştirmeyi planlıyor mu önümüzdeki dönemlerde?

Yine, bilim merkezleri konusunda illerde biliyoruz çok ciddi bir ivme var, çok ciddi bir talep var, özellikle 4003 Programı kapsamında buralarda fiziksel ve dijital erişilebilirlik konusunda standartlar uygulanıyor mu ya da bunların daha da iyi hâle getirilmesi konusunda bir çalışma var mı?

Yine, "4008 Programı, kapsayıcı toplum uygulamaları konusunda da etki değerlendirmeleri, başarı ölçütleri ve sürdürülebilirlik konusunda çalışmalar var mı?" diye uzmanlarımız bazı sorular hazırlamışlar.

Bir de "2209 Programı'nda engelli genç araştırmacılar için getirilen önceliklendirme uygulamasının sonuçları nelerdir, bu uygulama kalıcı hâle getirilebilir mi?" diye de sormamızı istemişler.

Evet, teşekkür ediyorum, benim sorularım bu kadar.

Bütün soruları alıyoruz, sonrasında hepsini toplu olarak cevaplarsanız zamanı daha verimli...

İlk olarak Komisyon üyelerimize söz vermeye başlıyoruz.

Buyurun Başkanım.

ALİ KARAÖBA (Uşak) - Sayın Başkanım, ben de güzel sunumlar için her iki kuruma da teşekkür ediyorum.

Tabii, Sayın Başkan bütün sorularımızı sordu.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Estağfurullah, uzmanlarımız iyi çalışmışlar, birkaç tane ben de ekledim araya.

ALİ KARAÖBA (Uşak) - Evet, çok güzel.

ÖSYM özetledi, ben şeyi sormak istiyorum, şimdi basına da çok yansıyor; sorular çalındı, sorular iptal edildi gibi şeyler oluyor. O açıdan, soruların hazırlanış süreci ve güvenliğini sağlamayla da ilgili bir miktar bilgi verirsiniz sevinirim.

Tabii, bu engelli sınavları için değil ama mesela bir soru iptal oluyor, yeniden puanlama sistemi yapılıyor ama yerleşmeler açıklandıktan sonra yapılıyor ve öğrenciler bu hakkını mahkeme yoluyla aramak zorunda kalıyorlar. Yani fen lisesine girebilecek bir çocuk bir soru iptal edildiğinde, yanlış yaptığı soru iptal ediliyor, puanı aslında belki 0.01 artacak ve gireceği okul değişecekken "Hayır, olmaz, açıklanan kadroyla devam etmek zorundasınız." diyor. Belki konumuzla alakalı değil ama sizi bulmuşken bunu da söylerseniz sevinirim.

Şimdi, şikâyetler geliyor bir sürü "ÖSYM 4 Şubat 2025 tarihinden itibaren e-rapora geçti." diye siz de az önce söylediniz ama özellikle bir vatandaş şöyle yazmış: "2015 yılında ıslak imzalı bir rapor almış ve 2016'dan bu yana aynı rapor -işte Asperger sendromu olduğu için kalıcı, ömür boyu verilen bir rapor bu, değiştirilen bir rapor değil- şimdi, tekrar bunu yüklemek istediğinde 'Kurumlar e-imza olarak, biz bunu yükleyemeyiz, raporunuzu yenilemek zorundasınız.' diyorlar." Aslında vatandaş bir mağduriyet yaşıyor. Bununla ilgili, sorunu çözmeyle ilgili bir değerlendirmeniz olur mu? Çünkü biliyorsunuz 2008 öncesi ve sonrası yüzde 40 ve vergi indirimi raporları da değiştiği için rapor alanları bir anda değişebiliyor yani daha önce kişinin yüzde 42 raporu varken, 40'ı varken şimdi, yeniden rapora girdiğinde "emekliliğe yansır" kaygısıyla belki yüzde 38 girecek ve EKPSS'ye giremeyecek, o açıdan, bununla ilgili de bir değerlendirmeniz var mı?

İki yıl sorusunu soracaktım ama Sayın Bakanım sordu; iki yılda bir yapıyorsunuz ama bakın; 115.146 aday 2024'te, ortaöğretime giren 72 bin kişi, atanan 419 kişi; yüzde 1'in altında. Ön lisans 20 bin kişi girmiş, 261 kişi atamışsınız, yüzde 1'in bir tık üstünde. Lisansa girenlerse 22 binden 1.770 kişi atanmış yani yüzde 5'in üstünde. Zaten ortaöğretim ve ön lisans mezunlarının iş bulma şansı çok çok daha zor yani bu giren oranlarla kamuda, işte belli, yüzde 4, özel sektörde yüzde 3 oranını bile... ÖSYM ya da işte devleti yönetenler atama kriterine uymuyor mu diye düşündüm, bu oranların bir miktar artırılması gerekir, insanlar bu konuda mağdur. Zaten dezavantajlı grupta bu arkadaşlar, bunların atanmasının oranlarının mutlaka artırılması gerektiğini düşünüyorum. Belki sizin yetkinizde değil, bu Komisyon buna bir pencere açabilir, bununla ilgili de önerilerde bulunabilir. Engelli atanamayan öğretmenlerle ilgili çok ciddi sıkıntılar var. Yine, Sayın Bakanımız bunu dile getirdi.

TÜBİTAK'a da şunu sormak istiyorum: Ödenen proje bedellerinin takibi eksiksiz yapılıyor mu? Hani "Sahadan bize şikâyetler geliyor." dediniz ya, projeyi biri alıyor da amiri bunu işte başka yerlerde mi kullanıyor? Kendi bireysel kullanımı için demiyorum ama amacının çok dışında kullanılmasıyla ilgili elinizde bir oran var mı? Gerçekten bunlar çok sıkı takip ediliyor mu? Yapılan bu projeler TÜBİTAK'tan onaylandıktan sonra bir de rektörün onayına sunuluyor bildiğim kadarıyla, rektörün inisiyatifine kalıyor. Ben şehrim Uşak'ta bunu çok yaşıyorum. İşte, TÜBİTAK projesi çıkmış, engellilerle ilgili değil genel anlamda ama Sayın Rektör o dönem bunu uygun görmemiş ve yapılmasını istemiyor. Aslında bir bütçe gelecek ya da Avrupa Birliği fonu almak için başvurmuş, işte çalışma düzenini aksatabilir diye... Aslında bunu da birazcık inisiyatifin dışına, TÜBİTAK'ın içerisinde oluşturulan bir komisyona verilebilir mi? Aklıma geldi, bununla ilgili bir değerlendirirseniz sevinirim.

Şimdi, çok güzel uygulamalarınız var, bu kitaplar gerçekten çok güzel. Ben teşekkür ediyorum. Aklıma şu soru geldi: Bakın, bugün birçok cep telefonu uygulamalarında, işte bildiğiniz üzere kitaplar sesli okunabiliyor, bu çok zor bir şey değil. TÜBİTAK vatandaşın talep ettiği tabii ki illegal olmayan -yani hani denilebilir orada- en azından dünya klasikleri, Türk klasiklerini de "Ben şu kitabı da istiyorum." denildiğinde işte düzenli bir hâle getirme yöntemiyle ilgili bir çalışmanız var mı? Yaparsanız bence çok inanılmaz bir şey yapmış olursunuz ama bu çalışmanız takdire şayan, onu da söyleyeyim. İşte "Aspirini kim buldu?" diye yazmışsınız ve işte, görme engelli bir vatandaşımız da bununla ilgili okuyup değerlendirebiliyor. "4008 Projesi'ne 104 milyon para ayırdık." dediniz engellilerle ilgili. Sorum şu: TÜBİTAK'ın bütçesinin içerisinde engellilere ayrılan proje bedellerinin oranı ne kadardır, yeterli midir? Çünkü rakam bana biraz düşük geldi. 81 il ve şunu da çok iyi görüyoruz: Toplumun yüzde 10'unun engelli olduğu varsayımı üzerinde, rakamlar yüzde yüz net olmamakla birlikte, bu varsayım üzerinden giderek -ki daha yüksek olduğuna da inanıyorum- bu rakamlar biraz bana düşük geldi, bunların artırımıyla ilgili mutlaka yeni değerlendirmeler yapılması gerektiğini düşünüyorum. Ben de geldiğiniz için teşekkür ediyorum ve sunumlarınız için.

Bu kadar, çok sağ olun.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Sağ olun, Uşak Milletvekilimiz Ali Bey'e teşekkür ediyoruz.

Evet, şimdi Elif Hanım, size söz veriyorum.

Buyurun.

ELİF ESEN (İstanbul) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Ben de kıymetli kurullarımızdan gelen değerli yöneticilere teşekkür ediyorum sunumlarınızdan dolayı ve yapmış olduğunuz nitelikli işler sebebiyle.

Birkaç şey dikkatimi çekti, bu, en başta rahatsız olduğum unsuru söylemek istiyorum. Sunumumuzu yaparken çok güzel bir akış var ve yaptığınız işlerden, ÖSYM'nin yapmış olduğu çalışmalardan bahsediyorsunuz fakat "engelli, engelli, engelli" diye giderken ve genel tabir engelliyken arada karşımıza yine bir "özürlü memurların atanması" gibi bir tabir çıkıyor. Yani yıllar geçti üzerinden, hâlâ niçin bu tabirler...

ALİ KARAOBA (Uşak) - "Değişti." diye kullandılar aslında. Eskiden böyleydi ama şimdi değişti...

ELİF ESEN (İstanbul) - Ha, öyle mi? O zaman benim hatam olmuş. Kusura bakmayın, özür dilerim, demek ki ben orada şey yaptım.

Yüzde 39 engelli olan bir kişi için yüzde 40 sınırının çok büyük bir adaletsizlik olduğunu düşünüyorum. Bununla ilgili de bir düzenleme mutlaka olmalı. Sizin bir çalışmanız var mı? Merak ediyorum. Yani mutlaka kademelendirilmiş bir sisteme geçilmeli uygulamalarda çünkü bu ciddi anlamda mağduriyetler oluşturuyor, kaldı ki yaşamsal değeri olan sosyal yardımlarda yine bu tür oranların yüzde 40 altı ve yüzde 40 üstü diye değerlendirme oluyor. O yüzde 40 burada da karşımıza çıkıyor, yüzde 39'sa o hakkı kaybediyor o kişiler yani bu çok sert bir kırılım ve çok ciddi bir adaletsizlik içerdiğini düşünüyorum.

Engelli öğretmenler, evet, yani benim de gündemimde, çok fazla görüş ve öneri alıyoruz. Evet, bahsedildi ve ben birçok sorumu eletmiş durumdayım, zaten Sayın Başkan ve arkadaşlarımız, kıymetli vekillerimiz sordular ama ben bir kere daha engelli öğretmenlerin bu atama sorunlarını dile getirmek istiyorum.

Kitaplar çok çok kıymetli gerçekten yani bu kitapların çocukları ulaşması, çocukların erken yaşlardan itibaren farklı yaşamların da olduğunu bilmeleri, içselleştirmeleri açısından, farkındalık ve empati duygularının gelişmesi açısından çok çok kıymetli. Sadece şunu merak ediyorum: Bu kitapları çıkarmışsınız ve yani böyle nesnel olarak erişilebilir olmalarını da yine kıymetli buluyorum. Evet, dijitalde erişilebilmeli çocuklar fakat ulaşabilecek çocuklara, belki okullara, ana sınıflarına da bu kitapların ulaştırılması ve okunmasının sağlanması nasıl olur, müfredata mı girer? Sizin yapacağınız belki örnek pilot projelerle denenir ve o farkların etki analizleriyle Millî Eğitim Bakanlığına bir öneri getirilebilir. Buna yönelik bir yaygınlaşması anlamında bir çalışmanız var mı? Çok önemsiyorum bu konuyu yani erken yaşta farkındalık ve empati duygusu açısından. Aldığım notlarda, tamam yani diğer sorularım soruldu, bunların cevaplanması yeterli.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Evet, teşekkür ediyoruz.

Buyurun Aylin Hanım.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Sayın Bakanım, değerli katılımcılar; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle teşekkür ediyorum, gerçekten aydınlatıcı bir sunumdu; hem ÖSYM Başkanlığının hem de TÜBİTAK'ın sunumları için teşekkür ederek başlamak istiyorum.

ÖSYM'yle başlayacak olursak, tabii ki aslında engellilerin en önemli konularından biri istihdam. EKPSS onlar için gerçekten çok değerli. Şimdi, arkadaşlarım bahsetti, 2024 yılında 115.146 engelli başvurusu olmuş, bunların 63.882'si tercih yapabilmiş ama sadece 1.770 kişi kadroya girebilmiş; yüzde 1,8'i. Son derece düşük bir rakam. Kura usulünde baktığımız zaman binde 3'ü kurayla girebilen. Şimdi, bunu acaba masaya yatırıyor musunuz? Gayet güzel sınavlar yapılıyor, bununla ilgili her türlü önlem alınmış, altyapı yapılmış ama bizim kadroya ihtiyacımız var gerçekten. Bu kadro alma sürecinde -bakanlıklardan talep ediliyor bildiğim kadarıyla- burada ÖSYM'nin bir yaptırımı var mı, bir talebi, bir düzenleme şekli var mı acaba? Çünkü bu bir şekilde sizin bu kadar büyük emekle düzenlediğiniz sınavda gerçekten iyi bir yerleştirme düzeni de olması gerekiyor. Engellilerin bu mağduriyetini bize iletilen çok sayıda mesajla da öğreniyoruz gerçekten. Yerleşebilmek istiyorlar, özellikle engelli öğretmenlere ben de bir atıfta bulunmak istiyorum, onların bir akademi süreci var yeni başlatılan ve onlar için gerçekten çok zorlayıcı bir süreç. Bu konuda kafaları son derece karışık, ne olacak acaba bir onu... Bu konuda fikir sahibi misiniz bilmiyorum.

Bir özel başlık da engelli sağlıkçılar için açmak istiyorum ben de bir sağlıkçı olarak, onlardan çok soru geliyor. Ülkede çok ciddi bir hekim ve sağlık meslek grubunda açık var aslında, onlar da yerleşebilmek için büyük beklentiler içindeler ama tüm engellilerimiz için, sadece sağlıkçılar ve öğretmenler için değil EKPSS sınavı bizim için olmazsa olmaz, burada kadronun artırılması gerekiyor. Bunun için ne yapmamız gerekiyor? Sizden onu duymak istiyorum.

Bir de TÜBİTAK'la ilgili, öncelikle kitaplar gerçekten çok güzel, ben de teşekkür ederek başlamak istiyorum, çok değerli bu kitaplar. Son üç yılda 115 projeye 104 milyon lira destek vermiş TÜBİTAK. Bana bu rakam çok düşük geldi açıkçası. Yapılan işler

değerli fakat artık her şey teknolojik yatırımla oluyor ama rakamlar oldukça düşük. Ben özellikle bir dönem özel rehabilitasyon süreçleriyle de ilgilendiğim için biliyorum. Akülü tekerlekli sandalye konusu bence bu ülkede yerli üretim açısından özellikle desteklenmesi gereken çünkü çok sayıda ihtiyaç olan bir konu ve gerçekten engellilerimiz bu konuda çok büyük mağduriyet yaşıyor; bir tanesi bu. İkincisi de işitme cihazları ve pilleri konusu. Bunların da hep yurt dışı bağımlılığı gerçekten süreci çok zorluyor, işitme engelliler için oldukça yüksek maliyetler. Acaba yapacağınız yatırımlarda bir önceliklendirme yapıyor musunuz? Yani daha fazla ihtiyaç duyulan konulara göre mi yapıyorsunuz? Ve bu bütçeyi nasıl planlıyorsunuz? Zira rakamlar çok düşük böyle bir şey için.

Teşekkür ediyorum

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Teşekkür ediyoruz.

Son olarak Erzurum Milletvekilimiz Fatma Öncü'ye söz veriyorum.

Buyurun.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) - Teşekkür ediyorum Sayın Bakanım.

Çok teşekkür ediyorum, Hakikaten çok bilgi verici bir sunum oldu, kitaplara da ayrıca çok çok teşekkür ediyorum.

Bir sorum: EKPSS ücretinin alınmadığı konusu, hani tutanaklara geçsin diye. Engelli KPSS katılım ücreti alınıyor mu? Bir bunu merak ediyorum. Bir diğer konu da TÜBİTAK olarak... Bana en çok talep şu noktada geliyor: "Ya, biz elektronik malzemeleri kullanamıyoruz." Mesela işitme engelliler diyor ki: "Ben cihazın işleminin bittiğini anlayamıyorum, özel bir şey, uyarı yok." ya da görme engelli diyor ki: "Bulaşık makinesini kullanamıyorum, buzdolabını ayarlayamıyorum." Buna yönelik hem firmalarla hem de sizlerin bir projesi var mı? Ki olursa çok faydalı olacağına inanıyorum.

Bir diğer konu da bu Braille alfabesi olarak yayınlamış olduğunuz kitapçıkları Millî Eğitimle birlikte bir proje yapıyor musunuz? Mesela kaç tane öğrencimiz var görme engelli? Ya da bunun aynısı diğer engel gruplarına da yapılabilir. Bununla ilgili bir ortak dağıtım olabilir mi diye bunu ifade etmek istedim. Bir de EKPSS'de ek puan verdiğiniz söylediğiniz, sadece EKPSS mi yoksa...

ÖSYM ENGELLİ ADAYLAR DAİRE BAŞKANI BELMA ATAĞ - YKS, sadece YKS'de.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) - Ha, YKS'de. Diğer sınavlarda yok, YÖK'ün yaptığı diğer sınavlarda ek bir uygulama yok; tamam.

Teşekkür ediyorum Sayın Bakanım.

ALİ KARAÖBA (Uşak) - Sayın Bakanım, çok kısa bir şey söylemek istiyorum.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Tabii, buyurun.

ALİ KARAÖBA (Uşak) - Yani şimdi, hem TÜBİTAK'ın hem ÖSYM'nin sitesine girildiğinde engellilerle ilgili bir buton ya da kolay ulaşım ile ilgili sitenizde var mı, yok mu?

ÖSYM ENGELLİ ADAYLAR DAİRE BAŞKANI BELMA ATAĞ - Raporun işleyişiyle ilgili e-rapor dediğimiz...

ALİ KARAÖBA (Uşak) - E-rapor olarak var.

ÖSYM ENGELLİ ADAYLAR DAİRE BAŞKANI BELMA ATAĞ - Evet, e-rapor var.

ALİ KARAÖBA (Uşak) - Mesela TÜBİTAK'ın sitesinde var mı? Siteye baktım, ben göremedim de hani atlamış olabiliriz çünkü cep telefonundan giriyoruz. Yani, hani, TÜBİTAK'ın kendi sitesinde bilimsel araştırmalar desteği noktasında düşününce ciddi bir eksiklik gibi geldi ama onu da değerlendirirseniz...

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Esra Hanım Komisyon uzmanlarımızdan, size de söz verelim.

Buyurun.

KOMİSYON UZMANI ESRA ERSOY - Öncelikle sayın yetkililer, katılımınız için çok teşekkür ederiz; hem TÜBİTAK'a hem ÖSYM'ye.

Benim sorum Belma Hanım size olacak ÖSYM olarak. Bu arada Jülide Hanım'ın da dediği gibi, ben bugün burada hem uzman kimliğimle hem de serebral palsi alanında bu durumu yaşayan ve bu kimlikle ilgili her alanda hak savunuculuğu yapmaya çalışan bir birey olarak bulunuyorum ve sorularımı da aslında bu kimlikler çatısı altında soracağım

İlk sorum: Aslında sizin de sunumunuzda belirttiğiniz gibi "YKS sınavında görme engellilere özel filigranlı soru kitapçığı uygulanıyor." dediniz ancak bu alandaki tecrübelerimle ve bana gelen geri dönüşlerde, şöyle bir hak kaybı oluyor: Diğer engel gruplar, işte CP ve diğer okuyucu kodlayıcı ihtiyacı olan gruplarda bu sorular görsel tablolardan ya da görsel sorulardan muaf olmuyorlar. Evet, sorular okunmayabiliyor ancak bu sorulardan muaf olunmadığı ya da bu kitapçıkta bu duruma özel bir soru kalıbı hazırlanmadığı için burada bir hak ihlali ve kapsayıcılık tam olarak sağlanamıyor.

Bir diğer soru: Sınavdaki okuyucu kodlayıcı gözetmenler seçimiyle alakalı. Bu konuda gönüllü olan okuyucu gözetmenlerimiz genelde bu alanda çok deneyimli kişiler olmuyor ve yine, yaşanan hak kayıplarıyla ilgili şöyle sorunlar oluyor: Gelen bireylerin konuşması genelde özellikle orta ağır bireyler, kendini ifade etmekte biraz zorlandı ve konuşması çok net olmadığı için hem kendini okuyucu kodlayıcıya aktarırken orada bir iletişimsel sıkıntılar oluyor hem de okuyucu kodlayıcı gelen bu alanda çok deneyimli olmadığı için okurken özellikle İngilizce sorularında çok iyi okuyamayabiliyor, karşı tarafı çok iyi ifade edemeyebiliyor; bu da yaşanan gene çok önemli bir sorun. Özellikle, bu konuda deneyimli okuyucu gözetmenlerin seçilmesinin, belki özel eğitimcilerin olmasının bu sınavın niteliğini artırmak açısından çok önemli olduğunu düşünüyorum.

Bir diğer sorum ve son sorum da EKPSS örneğindeki gibi YKS sınavının da engelli bireylere özel olarak dönüştürülebilmesi çünkü özellikle sınavlar tipik gelişim gösteren bireylere göre hazırlandığı için soru kalıpları çok uzun, özellikle Türkçedeki gibi ve okuyucu kodlayıcı okurken de soru köküyle soru sonuna kadar böyle bir kopma oluyor, sadece dinleyerek sınav yapan bireyler için. O yüzden, soruların daha kısaltılmış ve engel türlerine göre uygun olmasının da çok önemli bir faktör olduğunu düşünüyorum.

Teşekkür ederim, sağ olun.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Teşekkür ediyoruz.

Buyurun, ÖSYM'den başlayalım.

ÖSYM BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. HALİL ŞENGÜN - Ayrıntılı cevapları Belma Hanım verecektir ama ben birkaç şeyin altını çizmek istiyorum.

Birincisi, biz kurumlar adına sınav yapıyoruz yani kurumlar bizden ne talep ediyorsa o sınavı güvenli, geçerli bir şekilde yapmak sorumluluğumuz var bizim. Öteki türlü, adaylarının alınma şartları vesair, onlar bizzat kurum ve kuruluşların, bakanlıkların bünyesinde verilen kararlar. Biz, tabii ki bu oranları söylüyoruz tavsiye niteliğinde, bazen dostluk ilişkileri babında ama son karar vericiler sınavın sahipleri. Biz o sınavın sahipleri adına objektif bir sınav yapmakla yükümlüyüz. Dolayısıyla, soruların birçoğunda bizden talep edilen, işte oranların artırılması yerleştirmede falan, bunlar gerçekten bizim sorumluluğumuzda değil ama naçizane tavsiyelerimiz de oluyor. Biz sınavın geçerliliği, güvenilirliği ve yerleştirirken adayların hak kaybına uğramaması için azami gayret gösteriyoruz ama sosyal medyada, gerçekten, mesela bir önceki senenin YKS sınavında hazır bir kitle var yani 200 bin "tweet" bir anda "Sorular çalındı." diye atılabilir ve birtakım basın mensupları bunlara inanıp onlar da bunu körükleyebiliyorlar. İşte, sınavın sonunda "Aa, çalınmamış." deyip basit bir "tweet"le bunu giderebiliyorlar ama tabii, o arada kaç kişi bunu okuyor. "Çalındı."nın müşterisi daha fazla "Hayır, çalınmadı."nın müşterisi daha az maalesef gördüğümüz bizim. Bizim mesela YKS sürecinde 800 bin görevlimiz oluyor yani insan odaklı birtakım sorunlar yaşayabiliyoruz, her bir görevli aynı sorumluluk içerisinde davranamayabiliyor. Bütün bunları yönetmeye çalışıyoruz siz de takdir edersiniz ki ama insan unsuru devreye girdikten sonra bazı şeyler daha da zorlaşabiliyor. Bilmiyorum bizim sınav yasaklarımızı incelediniz mi? Öyle yasaklar var ki bazen biz de şaşırıyoruz "Ya, bunu niye yasakladık?" diye. Sonra geriye dönüp baktığımızda her birinin aslında bir arka planı olduğunu görüyoruz yani o konuyla ilgili bir sorun yaşanmış, çok ince bir suistimal var orada, o suistimali ortadan kaldırmak için o yasağı getirmişiz. Dolayısıyla bu yasaklar da belli bir yerden sonra hem adayı hem de görevliyi de rahatsız edebilir. Yani "Anahtarlıkla girme." diyorsun. Arabanın anahtarları artık elektronik ortamlarda olduğu için "Onlarla girme." diyorsunuz. "Ben bunları nereye koyacağım?"dan tutun da bir sürü itirazlarla da karşılaşabiliyoruz. Bu manada çok insan unsurlu zorluklarımız var, buna rağmen biz güvenlik ve geçerlilik konusunda her türlü tedbiri alıyoruz.

Soru iptalleriyle ilgili de özellikle bizde soru iptalleri sağlık alanındaki konulardan gelebiliyor çünkü bir kere, sorularımızı da -şöyle söyleyeyim- akademisyenler hazırlıyorlar, sadece bizim uzmanlarımız o sorunun ölçme standartlarına çekilmesi konusunda yardımcı oluyorlar. Akademisyenler de soruları hazırlarken özellikle sağlık alanında, tıp alanında bir makaleden soruyu yazdıysa başka bir makalede bunu çürüten bir tez de olabiliyor, bunu da tıpçılar araştırdıktan sonra işte "Bu sorunun geçerliliği kalmamıştır çünkü farklı bir çalışmada şöyle bir sonuca ulaşılmıştır." diye itiraz ediyorlar. O itirazlar sonucunda da sorular iptal olabiliyor. Tabii ki her seferinde farklı soru sorma gibi bir şeyimiz de var bizim, zorluk alanımız da var. Belki bunları Meclisimiz çatısı altında kanunlarla ileride düzenleyeceğiz. Mesela inkılap tarihini hepimiz okuduk değil mi? İnkılap tarihi kitabının bellidir sayfa sayısı ama bizden her seferinde oradan farklı bir soru sormamız isteniyor. Düşünün ki Amasya Genelgesi'nden kaç tane farklı soru sorabilirsiniz, anlatabiliyor muyum? Yani bu tür zorluklar da var ve biz bu sınavı yani kırk yıldır yapıyoruz, elli yıldır yapıyoruz. Her seferinde yeni sorular, yeni şeyler sormak zorunluluğumuz da var. Bunları belki bu manada ben de özür babında dile getirebilirim.

Öteki taraftan, baktığımızda ÖSYM gerçekten bu ülkenin hâlâ çok şükür ki en güvenilir kurumlarından bir tanesi ve biz engelliler konusunda da belki bir şube müdürlüğüyle çözeceğimiz bir meseleyi bir daire başkanlığının altına aldık, hizmetimizi ve mümkün olduğu kadar da empatiyle yaklaşarak birçok sorunu çözüyoruz. Hocamın deminki çok güzel videolarından ben de duygulandım, bizim de böyle anlatacağımız onlarca farklı hikâyemiz de var. Bu manada, bütün Komisyon üyelerimizden, değerli milletvekillerimizden -şöyle söyleyeyim- bizimle de empati kurmalarını istiyoruz.

Teşekkür ederim.

Ayrıntıları Başkanımız şimdi cevaplandıracak.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Tabii, buyurun...

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Ben burada bir şey sormak istiyorum.

Soruları sınav komisyonu hazırlıyor, sınav komisyonu akademisyenler tarafından oluşturuluyor. Bu sınav komisyonuna seçeceğiniz akademisyenler için bir kriteriniz var mı? Bir de bu sınav komisyonundaki dönüşümü, rotasyonu nasıl yapıyorsunuz? Yani bir akademisyen kaç yıl orada görev yapıyor ya da dönüşümde nelere dikkat ediyorsunuz?

ÖSYM BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. HALİL ŞENGÜN - Tabii ki değişken. Biz bütün üniversitelere bir davet çıkartıyoruz, ilgili bölümlerin hepsine davet çıkartıyoruz, oradan gönüllülük esasıyla gelişler oluyor.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Ama gönüllülük esası ne kadar doğru? Mesela yani bu konuda etkin midir ya da bu konuda kriterleriniz nedir; H indeksi midir, yayın mıdır ya da yeterliliği nedir?

ÖSYM BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. HALİL ŞENGÜN - Akademisyenlerin de kendi üniversitelerinin belirlediği kriterler var, o kriterlerin hepsi bizim için de geçerli. Sonuçta bir doktora düzeyinde, doktoranın üzerinde bir titr almış bir kişi bizim için kıymetli bir akademisyendir. Biz bunu çeşitlendirmek için belli bir merkezden değil, mesela sadece Ankara'dan değil, Hakkâri'den de gelsin, efendim, Edirne'den, Samsun'dan, Hatay'dan da gelsin diye özellikle çaba da sarf ediyoruz.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Geliyor mu?

ÖSYM BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. HALİL ŞENGÜN - Tabii ki geliyor.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Buyurun.

ÖSYM ENGELLİ ADAYLAR DAİRE BAŞKANI BELMA ATAĞ - Sayın Bakanım, ilk önce EKPSS ücretiyle ilgili bir açıklama yapmak istiyorum. 2024 yılında yaptığımız sınavda EKPSS'nin ücretini ÖSYM Başkanlığı 370 TL olarak düşündü, bu ücretin 295 TL'sini Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı 75 lirasını aday ödedi yani yüzde 80'ini kurum ödüyor her aday adına. Zaten 2012 yılında biz bu sınavı yaptığımızda -aynı şekilde devam ediyor- giren aday sayısı tabii ki baktığımızda bu ücretler de o zamandan beri alınıyor, adaylarımızın yani bu 75 TL'yi alma veya işte farklı bir düşüncesi bizim tarafımızdan değil Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığıyla imzaladığımız protokol hükümlerine göre belirleniyor. Bu yılın ücreti de zaten belirlenip ona göre kılavuzda yer alacak. Yani adayın sınav ücretinin çoğunu Aile Bakanlığı her aday adına ÖSYM Başkanlığına ödüyor. Adaydan aldığımız miktar da 2024 yılında 75 TL idi.

Onun dışında, Millî Eğitim Bakanlığıyla ilgili sorularınızı ilk önce cevaplayayım. Millî Eğitim Bakanlığının öğretmenlik alımıyla ilgili biliyorsunuz ki sadece karar veren ve yetkiye sahip olan Millî Eğitim Bakanlığı. Biz sadece EKPSS sınavında, lisans

düzeyinde yaptığımız sınavda öğretmenlerin yani hangi alanda öğretmenlik bitirdiğine dair bu bilgileri sınavdan sonra Millî Eğitim Bakanlığı ÖSYM'den alır, biz bu bilgileri veririz. Ondan sonraki bütün kriterleri Bakanlık belirler, ÖSYM sadece sınav yapar. Hatta şöyle bir soru gelebilir: Diyelim ki genel kitleden engelli olmayan bir aday KPSS sınavına girer, genel yetenek, genel kültür testini alır, eğitim bilimleri sınavına girer, ÖABT sınavına girer -şimdi MEB-AGS sınavı yaptı- fakat engelli bir öğretmen başvuru şartlarını taşıyorsa diyelim ki fizik öğretmenliği bölümünü bitirdi. Sadece EKPSS genel yetenek, genel kültür testinden aldığı 60 soruyla Millî Eğitim Bakanlığına başvuruda bulunuyor. Aynı zamanda şunu da burada söylemek istiyorum: EKPSS sınavına giren aday aynı zamanda KPSS sınavına da giriyor. Diyelim ki ben CP hastasıyım ve de elimi kullanamıyorum, işaretleyici istedim veya kafamı sabit tutamıyorum, okuyucu istedim. Aynı bu hizmeti ÖSYM Başkanlığı KPSS sınavında da yapıyor, o aday orada da yarışıyor, orada da kendi ücretini kendi yatırıyor ama EKPSS sınavına da giriyor. Yani burada sadece engellileri biz EKPSS sınavına almıyoruz, aynı zamanda bu bütün imkânlar yaptığımız diğer sınavlarda da var.

Onun dışında, ilk önce isterseniz, siz de takdir ederseniz hocamızın sorusundan başlayayım. Önce okuyucu havuzu... ÖSYM Başkanlığında üç tane okuyucu havuzu var; sayısal okuyucu, sözel okuyucu, bir de yabancı dil havuzu. Yabancı dil havuzunda ÖSYM Başkanlığı çeşitli dillerde sınav yapıyor. YKS sınavında, yabancı dil testinde İngilizce, Fransızca, Almanca, Arapça testi, 5 test veriyor. Bu test için alan uzmanları, filoloji mezunları, akademisyenlerden seçiliyor, bir de lisede öğretmenlik yapan yani Millî Eğitim Bakanlığına bağlı hocalarımızdan -onların da kriterleri var- ona göre seçiliyor. Okuma teknikleri var, görme engellilere okuma teknikleri. Biliyorsunuz, Boğaziçi Üniversitesi GETEM Türkiye'de sesli kitabı ilk yapan merkez. Biz GETEM'in direktörleriyle de görüşüyoruz, buradaki hocalarımızla da görüşüyoruz, bu konuda çeşitli çalışmalarımız da var. Dediğim gibi, bütün STK'ler ve adaylar, özellikle adaylar ÖSYM'nin içerisinde, onların mutlaka görüşleri alınır. Aynı zamanda, e-YDS elektronik ortamda yaptığımız sınavdır, JAWS ekran okuyucu kullanılıyor. JAWS ekran okuyucu görme engellilerde aday geliyor, diğer genel kitle gibi bastonunu kıvrır, koyar ve de bizim e-YDS sınavımız yaklaşık bir iki saat sonra belli olur. Aday gelir, ekran okuyucusunu açar, ekran okuyucuda istediği sesi seçer, ona göre bir okumasını alır, diğer adaylarla aynı zamanda da sonucunu öğrenir. Bir bunu sormuştunuz.

Bir de bedensel engellilere soruların uzunluğu... İlk önce şöyle başlayayım: 2012 yılında ilk defa biz bu sınavı yaptığımızda Aile Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı masaya oturduk ve de biz bunu yaparken ilk defa yapacağımız için -çünkü yönetmelik engel gruplarına göre soru hazırlanmasını istiyor- masada şunlar vardı... Hemen Bilim Kurulunda bulunan üyelerini de söyleyeyim: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığından uzmanlar, Sağlık Bakanlığı temsilcileri ve görme özürülleri temsil eden STK'ler, Sağlık Bakanlığı uzman doktorları, Engelliler Konfederasyonunun Başkanları ve temsilcileri, engellilerle ilgili araştırma yapan akademisyenler ki Metin Hocam da burada, o da oradaydı, Türk Silahlı Kuvvetleri Fizik Rehabilitasyon Merkezi, Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü öğretmenleri ve uzmanları, özel okullarda özel eğitim öğretmenleriyle de "Bu sorular nasıl olmalı?" diye hepsiyle görüşüldü, fikirleri alındı, oradaki kitaplar istendi, deneme sınavları yapıldı, engel gruplarından adaylar seçildi. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğünden uzmanlar, Türkiye Sakatlar Konfederasyonu, Türkiye İşitme Engelliler Spor Federasyonu, engelli öğrenci platformları tarafından engelli öğrencilerin ÖSYM'den beklentileriyle ilgili raporlar alındı. Bir de Binbir Hayat Rehabilitasyon Merkezi ve de Türkiye Fizyoterapistler Derneği Yönetim Kuruluyla bu masada birleşildi, görüşler alındı. Genel yetenek, genel kültür testi, toplam 30 tane genel yetenek, 30 tane genel kültür; toplam 60 soruyla adayları biz ölçmekteyiz. Dediğim gibi, üç grupta da engel gruplarına göre test vermekteyiz.

Millî Eğitim Bakanlığından da hocalar geldiğinde Bilim Kurulu şöyle bir karar aldı: Biliyorsunuz, biz yaptığımız sınavlarda YKS'de, Yükseköğretim Kuruluna Millî Eğitim Bakanlığı bir müfredat gönderir, o müfredattan sorular sorarız. Kaynaştırmaya giden çocuklara Millî Eğitim Bakanlığının ayrı bir müfredatı yok. BEP eğitim planı yani bireysel eğitim planıyla ders anlatır, bir müfredat gelir, ÖSYM Başkanlığı bu müfredattan YÖK'ün belirlediği kriterlerde soru hazırlar. O yüzden biz sadece sınav yapan kurum olduğumuz için bu müfredata göre sınav yapıyoruz, YKS'deki amaç bu ama onun dışında EKPSS'de de uzmanlar, Bilim Kurulu... Bilim Kurulu diyoruz ama Bilim Kurulu kısaca okumak istiyorum: "Millî Eğitim Bakanlığının ortaöğretim kurumlarında engellilere yönelik eğitim programlarının ve içeriklerinin görme, işitme, dil ve konuşma ile genel engelli gruplar için aynı olduğuna yönelik görüşü de dikkate alınarak..." Diyor ki: "Eğitim aynı veriliyor." "Sınavda sorulacak soruların içerik olarak aynı olmasının sınavı girenler arasında bir haksızlık oluşturamayacağı, sınav uygulamasının kurulun adayların engel durumuna göre uygun görüş ve önerileri göz önünde bulunarak alınmıştır." İşte, dediğimiz gibi, puntolar verildi, zamanlar verildi. Mesela zihinsel engelli aday, EKPSS sınavı altmış dakikadır, okuyucu isteyen hangi engelli grubunda olursa olsun yüz dakika yani üçte 2'si daha veriliyor. Zihinsel engelli, okuyucu istediye altmış dakikadan yüz dakikaya çıkıyor, eğer "Ben okuyacağım." derse altmış dakika değil yine 80 dakika. Bunlar da göz önünde tutularak EKPSS'de böyle engel gruplarına göre çok ayrıcalıklı bir sınav yapılıyor. Sorularda tabii ki öğrenim grupları göz önünde tutuluyor ama KPSS sınavına giren bir fizik öğretmeni için KPSS lisansta sorduğumuz sorularla EKPSS sınavına giren, lisansta sorduğumuz sorular aynı değil, bir tık daha onun aşağısında, bu da Bilim Kurulunun görüşleri doğrultusunda alınan bir karar çünkü hepsi engelli adaylarımız, bilgiye erişimleri eğitim hayatlarında kolay olmadığı için bu kriterler göz önünde olarak sağlanmıştır.

Diğer okuyucuların, dediğim gibi... Eğer böyle bir şey varsa biz adaylarımıza hep şunu diyoruz: Kesinlikle eğer okuyucunuzdan bir şikâyetiniz var ise mutlaka bunu... ÖSYM'nin her sınavda bir bina sınav sorumlusu vardır. Engelli adayların girdiği binalar özellikle ayırdır, bu adaylarımızı biz burada sınava alıyoruz çünkü onların çıkış süreleri belli, aparatları belli. O yüzden onları farklı binalarda alırız, deriz ki: "Eğer sen okuyucundan memnun değilsen hemen salon başkanına söyle." "Ben anlamıyorum, o lehçeyle konuşuyor." Örnek veriyorum. "Ben anlamıyorum, değiştirin." Değiştirme imkânına sahipler. Bunu da zaten oradaki görevliler biliyor fakat biz hep deneyimlilerden seçmeye çalışıyoruz, onun da sayın hocamın dediği gibi kriterleri var, üniversitedeki akademisyen hocalarımızdan ama dil, mutlaka o dili bitiren filoloji ve alan uzmanlarından seçiliyor.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Esra Hanım, bir katkı mı sunmak istiyorsunuz?

Buyurun.

KOMİSYON UZMANI ESRA ERSOY - Çok teşekkürler.

Belma Hanım, verdiğiniz kıymetli bilgiler için çok teşekkür ederim, çok güzel oldu.

Benim aslında bu soruları yöneltmemin sebebi de evet, bazı şeyler farklı kurumlarla iş birliği hâlinde ilerliyor ve belirlenen kriterler de var ancak ben aynı zamanda şu an bir üniversitenin yüksek lisansına devam ettiğim için engelli öğrenci temsilciliğinde

bulunuyorum. Hem üniversitede gözlemlediğim hem de YKS'den sonra bana gelen şikâyet ve öneriler kısmındaki soruları birleştirerek size bunları sordum. Yani bir örnekten gitmem gerekirse çok kısa olarak, çok yakın bir zamanda yaşanan bir durum bu, serebral palsi durumuna sahip çok ağır etkilenimli, yüzde 95 etkilenimli bir birey üniversite sınavına üçüncü girişinde okuyucu özetleme şunu dediğini söyledi: "Cevap D." Okuyucu sonrasında anlamıyor. "Efendim, hangi seçeneği söyledin?" Tekrar "D" diyor ve sonrasında bunun tekrar anlayamadığı için "Denizli'nin D'si." şeklinde söylüyor, yine anlayamıyor çünkü dediğim gibi, özellikle ağır etkilenimli bireylerde konuşma kasları etkilenimli olduğu için... Sonrasında zaten stresli olan bir sınav sürecini daha stresli bir hâle getirerek hem kaygı düzeyini arttırarak hem de başarısını etkileyerek... Yani orada aslında bir ikincil engel durumu ortaya çıkıyor, bir iletişim engeli ortaya çıkıyor. Dedığınız gibi, evet, şikâyet edilebilir ama bu bana çok sayıda geldiği için bu yaşanan durumlar aslında...

Bir de insanların aslında kafasındaki şüphe de şu, bir şüphe: "Ben şikâyet edersem acaba bu gözetmenle ilgili nasıl bir yaptırım olur?" Çünkü aslında kötü niyetli olduğu için değil, o da belki anlamaya çalışıyor, belki gerçekten dediğiniz gibi, bu alanda akademisyenliğini yapmış uzman bir insan ama o süreçte demin verdiğim önerideki gibi özel eğitim uzmanı olması ya da en azından bu bireylerle daha önce çalışma yapmış bir uzman olması çok kıymetli. EKPSS örneğini verdiniz aslında, sizin STK'lerle ve kamuyla çok kıymetli iş birliği yaptığınızı ve çok önem verdiğinizi de biliyorum gelen tavsiyelere. Çok teşekkür ederim tekrar. Sadece aynı EKPSS'deki gibi, siz de biliyorsunuz ki... Gölge öğretmenlik de yapıyorum ben aynı zamanda okuluma, üniversitemde ve ben bile okuyabilen bir birey olarak uzun paragraflarda sorunun başını okuyorum, sorunun sonuna gelene kadar unutmuş oluyorum. Ama benim nasıl bir şansım var? Geri dönüp okuma şansım var. Gerçekten Belma Hanım, bu o kadar zor bir durum ki sadece dinleyerek yapabilenler için. Tabii ki dediğiniz gibi imkânlarınız belli. Ben sadece bunu hem öneri olarak sunmak istedim hem de yapılabilecek bir geliştirme varsa da beraber çalışalım adına söyledim.

Tekrar çok teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Teknolojiden faydalanılamaz mı acaba bazı alanlarda?

ÖSYM BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. HALİL ŞENGÜN - Ben burada bir açıklama yapayım. Mesela tabletle sınav da yapmaya çalışıyoruz ama bu sefer de mesela diyor ki kişi biz belli bir tablet götürdüğümüz zaman: "Ben bu markayı değil de şu markayı istiyorum." Bunların hepsini aşmak için emin olun çokça biz de mesai harcıyoruz. İnşallah en mükemmeline doğru da gideceğiz. Paragraf soruları aslında normal bireyler için de aynı sıkıntı, baktığımız zaman onlar da çok şikâyet ediyorlar "Yetiştiremiyoruz." diye ama, hani, ölçmenin kriterlerini bilimsel olarak biz yapmak istediğimiz için bazı şeyler bizim için zorunluluk addediyor ve dediğim gibi, kurumların bizden talepleri de çok önemli yani bizden nasıl bir sınav istediği kurumların çok önemli. Mesela, son zamanlarda -isini vermeyeceğim- bir sınav için kurum kanun çıkarttı, kanunda diyor ki: "120 soru sorulacak, şunlardan sorulacak, şunlardan sorulacak, şunlardan sorulacak." Hâlbuki, müfredatı bize verip... Kanunla çıktığı için de biz mesela onu yapmak zorundayız o şekilde. Hâlbuki ölçme açısından sıkıntılı bir durum, onun kanununu da değiştirmek -muhtemelen siz değerli milletvekilleri daha iyi biliyorsunuzdur- daha zor herhâlde ondan sonrası. Şimdi, o kanun maddesi bizi bağladığı için... Sayın Başkanım, mesela, insanlar şöyle düşünebiliyor: "Ne kadar çok soru sorarsam o kadar doğru kişiyi bulabilirim." Hâlbuki artık bu, ölçme bilimi açısından çok sıkıntılı bir durum ama şimdi, bize sorulmadan kanun maddesi çıkmış, diyor ki: "120 tane soru soracaksın, şu konulardan soracaksın." Hâlbuki, kurumların yapması gereken bize mevzuatı verip bize o kriterleri oluşturmayı bırakmak çünkü hem biz akademisyenler tarafından destekleniyoruz hem bu işi bilimsel yapmaya çalışıyoruz hem de elli yıldır yapıyoruz. Dolayısıyla tecrübesiz bir kurumun, sınav yapmada tecrübesiz bir kurumun bize "Şu kadar soru soracaksınız, şundan soracaksınız." demesi bizi de otomatikman tabii zorlayan bir süreç oluyor. Bu paragraf soruları da aslında o manada tam olarak bizim tercihimiz değil ama olmazsa da olmaz, öyle diyeyim.

ÖSYM ENGELLİ ADAYLAR DAİRE BAŞKANI BELMA ATAĞ - Sayın Bakanım, o zaman şöyle bir örnek de isterseniz...

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Biraz zaman sıkıntısı da yaşamaya başladık, Genel Kuruldan mesajlar gelmeye başladı, hızlıca toparlayabilirsek...

ÖSYM BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. HALİL ŞENGÜN - Şu anda cevap alamadığınız bir soru varsa onu verelim.

ÖSYM ENGELLİ ADAYLAR DAİRE BAŞKANI BELMA ATAĞ - Ben sayın vekilimize şöyle bir örnek göstermek istiyorum, müsaade ederseniz Sayın Bakanım.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Buyurun.

ÖSYM ENGELLİ ADAYLAR DAİRE BAŞKANI BELMA ATAĞ - Şimdi, biraz önce dedik ya "Sağlık Bakanlığıyla entegre olduk." Aday raporunun derecesinde düşüklük oluyor, gidiyor mu gitmiyor mu... Şimdi -kusura bakmayın- Kişisel Verileri Koruma Kanunu'nu biliyorum ama buraya gelirken Meclis çatısı altında olduğumuz için bir adayın raporunu getirdim; sayın vekilimizin sorduğu soruyu burada çok güzel gösterebilirim. Şimdi, Sağlık Bakanlığıyla yaptığımız entegrede dijital sistemdeki raporlar ÖSYM Başkanlığının verilerine geliyor. Şimdi, ekranda 2017 tarihli bir rapor var, bakın, burada -sizler okuyabiliyor musunuz bilmiyorum ama- bu aday yüzde 90 görme engelli, hastanın yapılan muayenesinde sağ, sol görmesiyle ilgili bilgi veriyor. Aşağıya geliyoruz, bakın, burada ne diyor? "Yüzde 90 engelli." diyor. Bir kod var mı? ÖSYM Başkanlığı 15 bin satırlık ICD yani hastalıkların adının kodunu yazılıma yazdı yani ben eğer görme engelli isem, körsem benim kodum H52.0. Örnek veriyorum, H52.0 burada yok, yok burada çekemiyor Bakanlık. Rapor, o zaman dijital olmadığı için yok. Bu raporu biz giremiyoruz yani Bakanlık bunu ÖSYM'nin sistemine...

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Evet yani teknik bir zorunluluk olarak bunun olması gerekiyor.

ÖSYM ENGELLİ ADAYLAR DAİRE BAŞKANI BELMA ATAĞ - Geliyor fakat şimdi, diğer, mesela 2025 yılında alınan raporda "H52.0" körlük diye geliyor, o "körlük" diye düşüyor. "Körlük" diye düştüğü zaman görme engelli, kör olan bir adayın ÖSYM'nin yaptığı sınav uygulamalarından yararlanmaları otomatikman karşısına geliyor ve de biz bu adaylarımıza 20 Şubatta bir basın duyurusu yaptık, ÖSYM sitemizde dedik ki: "Evet, ÖSYM dijital sisteme geçti; sen evinde yap, otobüste giderken cep telefonundan yap, bütün imkânları sana sunuyoruz." Niye? Kırtasiyeciliği ortadan kaldırmak...

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) - Erişebiliyor mu?

ÖSYM ENGELLİ ADAYLAR DAİRE BAŞKANI BELMA ATAĞ - Efendim?

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) - Bir görme engelli aday bu sistemi kullanabilir mi?

ÖSYM ENGELLİ ADAYLAR DAİRE BAŞKANI BELMA ATAĞ - Yapabiliyor, ekran da ona göre düzenlendi.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) - Tamam, harika!

ÖSYM ENGELLİ ADAYLAR DAİRE BAŞKANI BELMA ATAK - Ekran da ona göre düzenlendi, yazılımlar ona göre yapıldı. Fakat şöyle bir gerçek var: Tabii ki biz de bunu çok şey yapmadan, hepsini hani dijital sistemle alamayacağımızı bildiğimiz için adayı hiç zorluğa ÖSYM Başkanlığı olarak düşürmedik, "Sen bana gönder raporunu, ben gireyim." dedik. Noter onaylı istemiyoruz, raporunu istiyoruz. O yüzden de diyoruz ki: "Durumunu anlatan dilekçeyle ÖSYM Başkanlığından hangi sınav uygulamalarını istiyorsun?" Evet, görmen azalabilir, benden okuyucu istersin, büyük punto istersin, aday postayla göndererek ÖSYM kılıç gibi bunu kesmedi, "Sen git." demedi, daha hâlâ bütün yaptığımız sınavlarda bunu yapıyoruz.

Artı, ÖSYM Başkanlığı, diyelim ki adayın gözünde tam körlük mevcut, eğer rapor sürekli ise raporunda "sürekli" yazıyorsa artık o entegre sisteme de girdiyse bir kere ÖSYM Başkanlığına göndermesi yasak, isterse yıl içerisinde 50 tane Başkanlığın yaptığı sınava girsin. O yüzden biz de diyoruz ki: "Sağlık Bakanlığının bize verdiği bilgi 2019 yılından itibaren "dijital sistem" diyor, onları çekiyoruz." Arada tek tük bize 2015'te engelli sağlık kurulu raporu olup dijitalle giren hastaneler de var, onlar da geliyor ama asla "Sen git, raporunu al." demiyoruz. Diyor ki: "Ben ekrandan yapmak istiyorum, postaneye gidip belge vermek istemiyorum." O zaman da diyoruz ki: "Aldığın hastaneye gidersen onlar seni sadece elektronik ortama geçiririm derse." Hastaneler de buna göre zaten tedbirlerini aldı, ona göre hizmet veriyorlar.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Evet, sağ olun.

ÖSYM ENGELLİ ADAYLAR DAİRE BAŞKANI BELMA ATAK - Başka atladığım bir soru varsa...

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Sanki birkaç tane var ama...

Evet, tamam, Komisyon üyelerimizle sıkıntı yoksa.

Buyurun TÜBİTAK Başkan Yardımcımıza vereyim sözü.

TÜBİTAK BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. MESUT GÜNER - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Öncelikle, bizim bilgi işlemiden öğrendiğim bilgi şu, onu paylaşayım Uşak Milletvekili için: "Web siteleri ve mobil uygulama erişilebilirlik standartlarıyla uyumu gözeterek ve Web İçeriği Erişilebilirlik Kılavuzu'nda da -WCAG- belirtilen ilkeler dikkate alınarak bu şekilde "web" sitesi tasarlanmış, bu kapsamda metin alanlarında büyültme ve küçültme ikonlarına yer verilmiş, görseller için tarayıcılar tarafından okunabilir, açıklama ve betimleme alanları eklenmiştir." diye bir notum var.

Diğer konu, bizim projeler yani bizim... Aslında "TÜBİTAK'ın 3 tane ayağı var." dedik: Bir, fon vermek; iki, bilim insanları ve toplumu desteklemek, üçüncüsü de AR-GE yapmak. Şimdi, TÜBİTAK'ın şu özelliği yok: "Ya, bir konu var, hadi ben oturayım, onu çalışayım." diye bir şey yok. Yani projeler, ARDEB ve TEYDEB, talep üzerine bize geliyor. Nedir? ARDEB'ler araştırma projeleri, akademisyenler tarafından, TEYDEB ise sanayi. Sanayi bir proje hazırladı, bize geliyor, ilgili hakemler vesaire inceleyip o proje yenilikçi güzel bir projeyse onaylanıyor ve o destekleniyor. Şimdi, burada destek miktarının çok olması, az olması, bizim elimizde değil. Yani niye engellilere yönelik proje sayısı az veya çok? Gelen talep yani bugün firmalar ürününü geliştirirken engellilere yönelik çok ürün geliştirmeyi hedefliyorsa onları motive edecek bir yöntem geliştirmek lazım. Yani onları nasıl motive edebiliriz? Belki bu soru işareti olabilir yani bize...

AYLİN YAMAN (Ankara) - Sizin öncelikli alan belirlemek gibi bir şeyiniz yok mu?

TÜBİTAK BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. MESUT GÜNER - Bizim öncelikli alan, biz şeye bağlıyız, onda da şöyle notumuz var: "TÜBİTAK, On İkinci Kalkınma Planı ve 2020 Sanayi ve Teknoloji Stratejisi, OECD raporları, dünyadaki gelişmeler gibi pek çok faktörleri dikkate alarak öncelikli AR-GE ve yenilik konuları belirliyor." Yani onun içine bu konu girdiği takdirde biz onu da oradan çekeriz. Yani bizi asıl belirleyen şey burası.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Birçok kurumda sesli uyarı sistemleri var.

TÜBİTAK BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. MESUT GÜNER - "Web" için mi hocam?

ALİ KARAOBA (Uşak) - Evet yani dediğiniz tamam, kriterlere göre yapılmış.

TÜBİTAK BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. MESUT GÜNER - O geliştirilebilir yani biz onu...

ALİ KARAOBA (Uşak) - Onu yapalım, bir şey yok yani.

TÜBİTAK BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. MESUT GÜNER - Olur, olur Ali Bey.

Diğer bir konu da rektörlük meselesi. Rektörler onay vermiyor, gerçekten oluyor. Ben de 2 farklı üniversitede rektörlük yaptım. Bizim hedefimiz şuydu: Yani yeter ki akademisyenler araştırma yapsın, TÜBİTAK projesi versin ki üniversite sıralamalarda daha yukarılara çıksın. O mantığı anlayamadım, kıskançlıktır veya başka bir şeydir -akademisyenler arasındaki problemler- ama akademisyeni genelde biz teşvik ediyoruz ve artı performans da alıyorlar devletten maaşlarının yüzde 30'u kadar, bu oraya da etki ediyor.

Onun dışında projeleri takip ediyoruz, etki analizlerini takip ediyoruz. Yaklaşık bir yıldır ben TÜBİTAK Başkan Yardımcılığı görevini yürütüyorum, bu dönemde şunları başlattık: Etki analizlerini inceliyoruz yani bitmiş projeyi değil, proje sırasında inceliyoruz, bir de bittikten sonra yaklaşık üç yıl boyunca da o projeyi takip ediyoruz. Yani nerede kullanılmış, ne yapılmış? Demin başlıklar söylenmişti, Esra Hanım mı söyledi, kim söyledi ama? Birçok başlığımız var, onun altında aslında çok projeler yapıldı. Ya akıllı bastonlar, kapalı alan, yön bulma, inan ki çok sayıda proje var. Buradaki temel problem, bunun seri üretime gelişmesi. Yani biz AR-GE'sini yapıyoruz, ürünün prototipini oluşturuyoruz ve bir şeyini alıp onu seri üretim yapması lazım. Ya, burada problemimiz o, yoksa bununla ilgili AR-GE'ler tamamlanmış, her şey hazır; pil de olabilir, görme cihazları da olabilir, görme engelliler için akıllı gözlükler de olabilir, her şey var ama bu bir şekilde nasıl yapılır, onu tartışmak lazım belki.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - TÜSEB'le bir koordinasyonunuz var mı?

TÜBİTAK BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. MESUT GÜNER - TÜSEB Başkanlarıyla bizim Başkanımız görüşüyor, ben de birkaç toplantıya katıldım, sağlık alanında özellikle ortak, hani orada da bizim anlaşmaya varacağımız bazı konular var. Sağlığın klinik araştırmalarını TÜSEB yapsın, AR-GE'sini biz yapalım gibi bir paylaşım noktasına gidiliyor. Bizde de var, sağlıkla ilgili projeleri biz de kabul ediyoruz ama klinik aşamaları daha çok TÜSEB'e geçiyor.

Proje takipleri de öyle. 4008'leri Sinem Hanım, isterseniz siz açıklayın, sizin konunuz.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Buyurun Sinem Hanım.

TÜBİTAK BİTO DESTEK PROGRAMLARI MÜDÜRÜ DR. SİNEM EMİROĞLU KARAHAN - Sayın Başkan, değerli vekiller ve Sayın Başkanım; 4008 Programı'mız bizim yeni dönemde açtığımız çağrılarımızdan bir tanesi. İlk olarak özel çağrı olarak çağrıya çıkmıştık. Hani bildiğiniz üzere, evet, bizim projelerimiz daha çok bilimsel ve teknoloji tabanlı, özellikle bilim-toplum alanındaki projelerimiz toplumda bilim, teknoloji farkındalığını artırmayla ilgili projeler. Fakat 4008 ilk çağrıya çıkarken özel bir çağrı olarak çıkalım, bunun çalışmasını sahadan geri dönütler doğrultusunda devam eden bir çağrı hâline dönüştürebiliriz görüşündeydik. İlk çağrıya çıktıktan sonra çok ciddi başvurular aldık ve projeler yapıldıktan sonra gelen değerlendirmeler çok kıymetliydi. Bu nedenle bunun süreli bir çağrı hâline getirilmesi yönünde karar alındı, en son 3'üncü çağrısına çıkmıştık, bu sene de inşallah aralık ayında 4'üncü çağrıya çıkmayı planlıyoruz.

Bu programımızın etki analizi konusunda yaygın etkisiyle ilgili; projenin hazırlanmasındaki 3 kapsamdan bir tanesi yaygın etkisi ve yaygın etkinin değerlendirilmesi de bu aşamada değerlendiriliyor. Eğer bir projenin katılımcılarının, sonrasında o projenin çıktıların akademik bir çıktıya dönüştürülmesi gibi planları proje başvurusu içerisinde yer alıyorsa zaten yaygın etki yönünden yüksek bir puan alıyor proje başvuru aşamasında ve desteklenmeye karar veriliyor.

Bir de bu projelerin hedef kitleesindeki katılımcılara izleyiciler anket çalışması uygulanıyor. Onlardan elde edilen çıktılar, aynı zamanda bütün yürütücülerle yaptığımız çalıştaydan elde ettiğimiz çıktılar da yine programın etki analizinde bize fayda sağlıyor. Yeni dönem çağrımızda da bunları revize ederek ilerlemeye çalışıyoruz ama dediğimiz gibi yani biz diğer programlarımıza göre çok daha yeni olduğumuz için her geçen yıl programa ayırdığımız bütçe, desteklediğimiz proje sayısı artarak devam ediyor. Ama sayın vekillerimizin de söylediği gibi bu sayının daha da artması, bu projelerin yaygın etkisinin artırılması yönünde olumlu bir katkı sağlayacaktır. Başkanım, 4008'e dair ekleyeceklerim bunlar.

Diğer sorularla ilgili olarak, bilim merkezleriyle ilgili, bilim merkezleri de yine bizim Bilim Toplum Başkanlığımız kapsamında yürütülen bir çalışmamız, birçok vekilimizin de ziyaret etme imkânı olmuştur, 40 kadar bilim merkezimiz var şu an Türkiye'de aktif olarak. Bu bilim merkezlerinin gerek mimari süreçleri gerek de sergilerin ziyareti konusunda engelli vatandaşlarımıza... Özellikle, biliyorsunuz, bilim merkezleri yediden yetmişe, toplumdaki bütün vatandaşlarımıza açık ama daha çok öğrenciler, gençler katılım sağlayabiliyor. Onların, özel gereksinimli, engelli bireylerimizin rahat ulaşımı için örnek veriyorum: Konya Bilim Merkezi girişinde hemen bir rampayla karşılaşırsınız, içerisinde asansörler mevcut. Mimari kurallara uymanın dışında bilim merkezlerinde yer alan kalıcı sergilerde de engelli vatandaşlarımızın erişimine uygun kriterler kapsamında çalışmalar yürütülüyor.

Bir de ayrıca Sayın Başkanım da sunumunda sizlerle paylaşmıştı, bilim merkezlerimizde engelli bireylerimize yönelik atölyeler, etkinlikler düzenleniyor. Hani onların da toplumumuzda var olduğu, sadece kendi alanlarında değil, bilim ve teknoloji farkındalığını onlarda da bütün toplumda yaptığımız gibi artırmak hedeflerimizden bir tanesi.

Yayınlar konusunda da şunu arz etmek isterim. Vekillerimizden birisi sanırım klasiklerle ilgili bir öneride bulunmuştu sesli kitap olarak. Tabii, çok kıymetli fakat TÜBİTAK'ın kuruluş kanununda da belirtildiği üzere bizim amacımız bilimsel yayın yapmak ve yaptırmak. Yani bizim yayınlarımızın popüler bilimle ilişkili olması gerekiyor. O nedenle yani sizler de incerseniz bütün yetişkin kitaplığımızı da çocuk kitaplığımızı da bütün yayınların popüler bilimle ilişkisi olması gerekiyor ve şu an kitaplığımızdakiler de o yönde. O nedenle, maalesef o talebi şu aşamada gerçekleştiriyoruz.

Bir de bu kitaplarımız, her yeni yayın döneminde basılan kitaplar zaten TÜBİTAK'ın kurumlarla yapmış olduğu sözleşmeler doğrultusunda, halk kütüphanelerine, hastanelere, birçok kamu kurum ve kuruluşuna ücretsiz olarak gönderiliyor. Tabii, bu, her çocuğun ulaşımı için yine çok imkân tanımayabilir fakat biliyorsunuz biz de bir kamu kurumuyuz ve kısıtlı kaynaklarımız var ama insanlara, öğrencilere ulaşım noktasında belediyelerle, valiliklerle iş birliği yapmaya çalışıyoruz. En son geçen seneydi, yanılmıyorsam İstanbul Valiliğiyle "Ben Okuyorum İstanbul Okuyor" adlı bir proje gerçekleştirilmişti. Bu kapsamda İstanbul Valiliğiyle İstanbul'daki birçok okula kütüphane kurulması ve oraya TÜBİTAK kitaplarının ücretsiz olarak yerleştirilmesi yönünde bir proje gerçekleştirilmişti. Bunu birçok belediyemizle de gerçekleştiriyoruz. Böylelikle öğrenciler TÜBİTAK kitaplarına ücretsiz erişim sağlayabiliyorlar ama dediğiniz gibi yani bu bizim daha fazla protokol yapıp daha çok öğrenciye erişimimiz noktasında engelleyici bir durum değil, onun üzerinde de tekrar çalışmalarımızı geliştirebiliriz.

Başkanım, arz edeceklerim benim bu kadar, teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Siyasi partilerin genel merkezlerindeki kütüphanelere de bence gönderseniz iyi olur bu setlerden.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - En azından Parlamentoda olan siyasi partilere.

TÜBİTAK BİTO DESTEK PROGRAMLARI MÜDÜRÜ DR. SİNEM EMİROĞLU KARAHAN - Hemen Başkanım.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Çünkü yani orada da gerçekten güzel eserler...

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Ben bir şey sorabilir miyim? Biraz önce bir terim kullandınız: "Popüler bilim." Popüler bilim nedir? Bilim zaten popülerdir.

TÜBİTAK BİTO DESTEK PROGRAMLARI MÜDÜRÜ DR. SİNEM EMİROĞLU KARAHAN - Şöyle: Yani "popüler bilim" derken bir akademik tarafta yapılan yayınlar var ama bizim TÜBİTAK olarak misyonumuz özellikle yayınlar tarafında ve bu yayınlar bizim Bilim ve Toplum Başkanlığımız bünyesinde yürüyor. Bilim ve Toplum Başkanlığımızın misyonu da toplumda bilim ve teknoloji farkındalığını artırmak. Bizim tarafta yapılan projelerde de mesela ARDEB, TEYDEB tarafında daha AR-GE'ye yönelik -Başkanımın da size bahsettiği gibi- projeler yürütülürken Bilim ve Toplum Başkanlığı kapsamında yürütülen projeler 4000 kodlu, 4004 doğa eğitimi, 4005 yenilikçi eğitim, keza 4008 özel gereksinimli bireylere yönelik... Burada, toplumda bunun farkındalığını yaratmak, oluşturmakla ilgili, aynı şekilde yayınlar da bu kapsamda ilerliyor. "Popüler bilim" dediğim, örneğin fizik alanında, tabii, biraz popüler bilimin ağır tarafına kaçan kitaplarımız da var, haklısınız, biraz o alanda eğitim sahibi kişilerin daha rahat anlayabileceği. Ama fizik alanında bir kitap yayını alınırken mesela fizik alanında üniversite eğitimi almaya da bir kişi, onun anlayabileceği yönde kitapların olması popüler bilime hizmet ediyor. Böyle bir açıklama sunabilirim size.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Ben bir akademisyen olarak bu cümleyi, bu kelimeyi kabul etmiyorum.

TÜBİTAK BİTO DESTEK PROGRAMLARI MÜDÜRÜ DR. SİNEM EMİROĞLU KARAHAN - Popüler bilimi mi kabul etmiyorsunuz Sayın Vekilim?

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Zaten bilim popülerdir. "Popüler bilim", böyle bir tanım olmaz yani.

Bilimin...

ALİ KARAOBA (Uşak) - Bu konu Yücel Vekilimin işi, roller değişiyor.

(Gülüşmeler)

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Teşekkür ediyoruz, sağ olun.

Sanırım cevaplar bitti, zaten Komisyonumuzun usulü, verilemeyen cevaplar varsa yazılı olarak buradaki sorular sizlere tekrardan iletilecek ve yazılı olarak da tutanaklara geçmesi için istenecek. O yüzden, herhâlde yeterli oldu diye düşünüyorum.

Çok teşekkür ediyoruz, katkı ve katılımlarınızdan dolayı ÖSYM Başkan Yardımcımıza, kıymetli Daire Başkanımıza, yine TÜBİTAK Başkan Yardımcımıza ve yanında gelen ekibindeki arkadaşlarımıza teşekkür ediyoruz.

Komisyonumuzun gündeminde görülecek başka bir konu yok. Şu bilgiyi de vereyim: Komisyon Başkanımız Sayın Kasapoğlu Meclisteki Komisyon görevi nedeniyle yurt dışında, Uluslararası Komisyonda da görev yapıyor biliyorsunuz, onun için iki gündür vekaleten bizler görev aldık. Yarından itibaren, inşallah, Başkanımız tekrardan bizlerle olacak.

Yarın saat 14.30'da buluşmak dileğiyle toplantımızı sonlandırıyoruz.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Kapanma Saati: 16.16